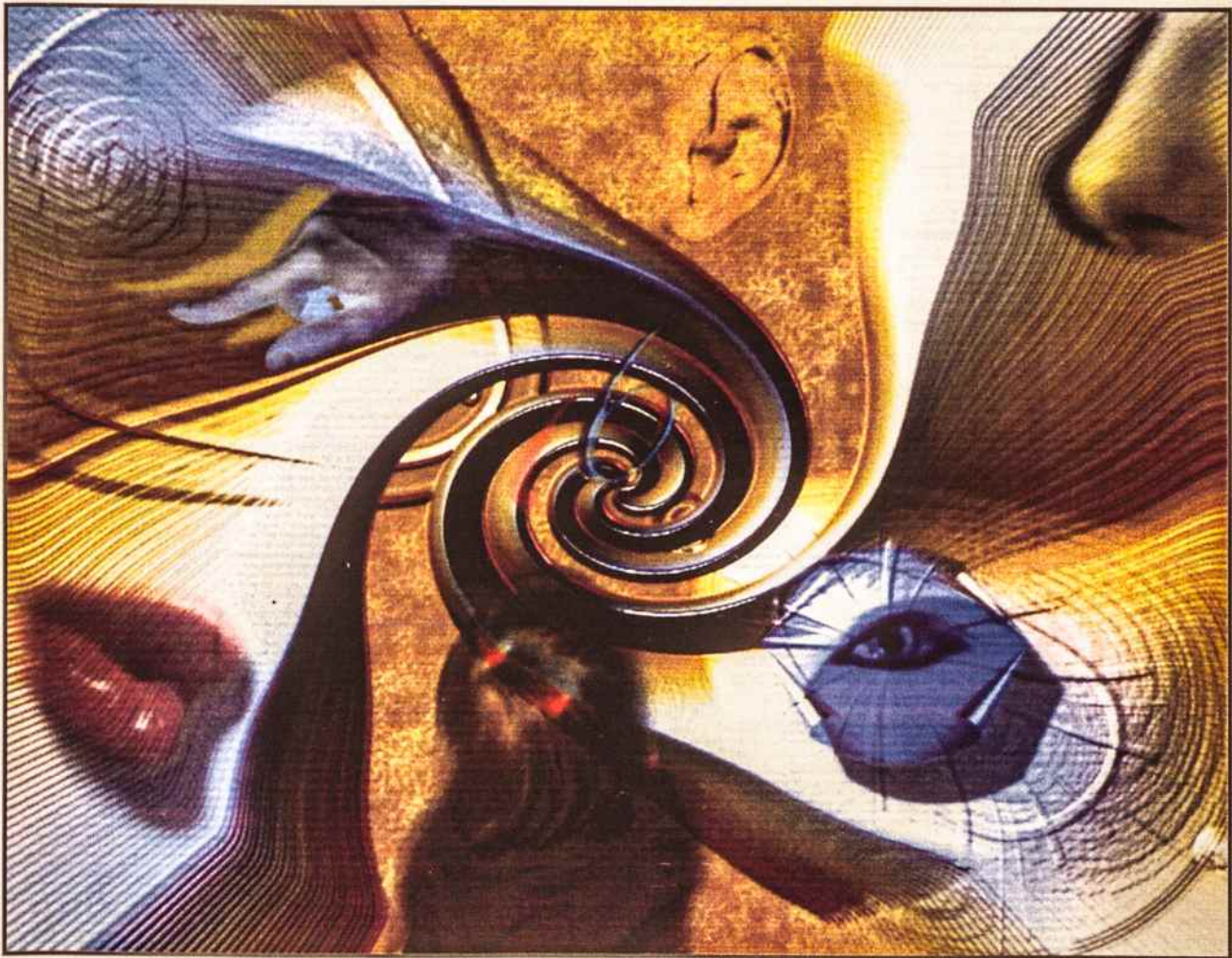
 TECHNIKOS
ŽODIS **2004 Nr. 2**

TECHNIKOS ŽODIS

Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų s-gos
ALIAS organas. Įsteigtas 1951 metais. Leidžia **ALIAS**
 Chicagos skyriaus Technikinės spaudos sekcija.
 Išeina kas trys mėnesiai.
 Prenumerata 15 JAV dol. metams

THE ENGINEERING WORD

Published by American Lithuanian Engineers and
 Architects Association, Inc. Chicago Chapter
 Technical Press Section. Established 1951.
 Published quarterly
 Yearly subscription \$15.00 U.S.

Spaudos sekcijos
 vadovas

A. Pargauskas

Redaktorius

Vytautas Peseckas
 P.O. Box 255
 Beverly Shores,
 IN 46301
 Tel/Fax 219-874-8595
 E-mail:
Vpeseckas@adsnet.com

Redakcinė kolegija:

T. Bukaveckas
A. Dobrovolskienė
P. Naris

Administratorius

Violeta Drupaitė-Cole
 303 Primrose Ct.
 Aurora, IL 60504
 Tel.: 630-692-1405
 E-mail:
violeta@vipasco.com

Ekspedicija

Leonas Stonikas

Spausdino ir maketavo

Ričardo spaustuvė

Turinys

Apdovanotas S. Dariaus ir S. Girėno medaliu.....	1
JAV lietuviai apdovanoti s. Dariaus ir S. Girėno medaliu <i>Aurelija Dobrovolskienė</i>	2
Prisimenant prof. K. Vasiliauską <i>Antanas Žiliukas</i>	3
Profesoriaus K. Vasiliausko mokslinė veikla <i>Antanas Kudzys</i>	6
Jaunimo namai Lemonte <i>Bronius Nainys</i>	7
Architekto Alberto Kerelio metinės <i>Vytautas Peseckas</i>	9
Kauno radijo stotis <i>Česlovas Vištakas</i>	11
Kaip gyvensime po 100 metų? <i>Aleksas Vitkus</i>	13
Kelio dešinė ar kairė? <i>Pranas Naris</i>	15
Aiškus techninis rašymas <i>Isolda V. Simkienė</i>	17
Viktoras Dargis atšventė 90-metį <i>Viktoras Dargis</i>	18
Pasaulis inžinieriaus supratimu <i>Romas Budreika</i>	20
Sparnai palūžo.....	22
1991-jų sausį prisiminiu <i>Algimantas Zalubas</i>	23
Sankt Peterburgui – 300 metų <i>Antanas Panavas</i>	24
Petrapilio lietuviai <i>Antanas Panavas</i>	25
Mirusieji.....	26
Iš mūsų veiklos.....	27

Pirmame viršelio puslapyje - Viktoro Jašinsko kompiuterinė grafika. "Šeštas pojūtis".

Ketvirto viršelio puslapyje - Gėlės. Vytauto Pesecko akvarelė.

TECHNIKOS ŽODIS

THE ENGINEERING WORD

LIV METAI

2004 BALANDIS - BIRŽELIS

Nr. 2 (261)

APDOVANOTAS S. DARIAUS ir S. GIRĖNO MEDALIU

Nuotraukoje: Lietuvos Respublikos
 generalinis konsulas Arvydas
 Daunoravičius įteikia S. Dariaus ir S.
 Girėno atminimo medalių Čikagos merui
 Richard M. Daley.

JAV LIETUVIAI APDOVANOTI S. DARIAUS IR S. GIRĖNO MEDALIU

AURELIJA DOBROVOLSKIENĖ

2003 metais Lietuvoje, lakūnų Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydžio per Atlantą 70-osioms metinėms skirtų renginių organizavimo valstybinė komisija išleido S. Dariaus ir S. Girėno atminimo medalį, kuriuo apdovanojo 70 asmenų nusipelnusių Dariaus ir Girėno žygio įamžinimo ir Lietuvos aviacijos veikloje. Kandidatus apdovanojimui pristatė įvairios aviacijos bei Dariaus ir Girėno atminimą saugančios organizacijos. Medaliais buvo apdovanoti ir užsienio lietuviai, nusipelnę Lietuvos aviacijai. Jungtinėse Amerikos valstijose - Vytautas Peseckas, Edmundas Jasiūnas, Julius Sakas, Gediminas Jatulis, Stanley Balzekas, Valentinas Ramonis, Teodoras Rudaitis, Albertas Kerelis, Jaunesnysis, Aurelija Dobrovolskienė, Davetas Dulaitis, Tolius Šlutas, Zigmas Dailidė, Petras Petrutis. Australijoje - Dalia Pyragiūtė-Gordon, Kanadoje - Česlovas Jonis, Lenkijoje - Waldemar Rezmer. Š.m. kovo mėn. 26, penktadienį generalinis konsulas Arvydas Daunoravičius pakvietė Dariaus ir Girėno atminimo medaliais apdovanotus Amerikos lietuvius į konsulatą, esantį Ontario gatvėje miesto centre. Medaliai, kurie turėjo būti įteikti dar pereinamųjų metų liepos mėnesį per iškilmes prie transatlantinių lakūnų paminklo, kažkur užkliuvo. Vytauto Pesecko rūpesčiu ir konsulo pastangomis jie iš Užsienio reikalų ministerijos pagaliau atkeliavo į Čikagą.

Jaukiose konsulato patalpose įvyko iškilmingas medalių įteikimas. A. Daunoravičius savo įžanginėje kalboje akcentavo, kad mūsų mažoje tautoje yra labai svarbu pastebėti ir įvertinti visus Lietuvai skirtus teigiamus darbus ir juos darančius žmones, nors jie ir negyvena Tėvynėje.

Lietuvos aeroklubo garbės narys, "Technikos žodžio"

JAV lietuviams skirtų S. Dariaus ir S. Girėno jubiliejinių atminimo medalių įteikimo, vykusio. š. m. kovo 26 d. LR konsulato patalpose Čikagoj, iškilmėse. Nuotraukoje - apdovanojami S. Dariaus ir S. Girėno medaliais iškilmių dalyviai, iš kairės: Petras Petrutis, Valentinas Ramonis, Teodoras Rudaitis, Vytautas Peseckas, Julius Sakas, medalius įteikęs LR gen. konsulas Arvydas Daunoravičius, Albertas Kerelis, Jn., Stanley Balzekas, Aurelija Dobrovolskienė, Aras Dailidė, Tolius Šlutas.

redaktorius Vytautas Peseckas, supažindinęs su medalių skyrimo istorija, apgailestavo, kad nepavyko jų įteikti per skrydžio jubiliejaus minėjimą. Tarp kitko, tai ne pirmas aviacinio sporto entuziasto ir propagandisto V. Pesecko įvertinimas. Dar 1993 m. Lietuvos prezidento dekretu jis buvo apdovanotas Dariaus ir Girėno medaliu, 2003 m. - Lietuvos aeroklubo medaliu "Už nuopelnus aviacijos sportui", įvairiais padėkos raštais. 1991 m. IV Pasaulio lietuvių sporto žaidynėse jis apdovanotas diplomu už antrąją vietą lakūnų navigacinių varžybų tikslaus tupdymo pratime.

Prisiminimais apie paminklo atnaujinimo darbus ir rūpesčius pasidalino ALIAS Čikagos skyriaus kopirmininkas Teodoras Rudaitis, žurnalistas Petras Petrutis.

Konsulas atkreipė dėmesį, kad nors medaliai ir nepasiekė Čikagos jubiliejaus minėjimo metu, jie įteikiami ypač svarbiai Lietuvai proga - stojimo į NATO išvakarėse.

Dariaus ir Girėno jubiliejinių atminimo medalį Arvydas Daunoravičius kiek anksčiau įteikė ir Čikagos miesto merui Richard Daley. Šiame mieste Steponas Darius ir Stasys Girėnas augo, mokėsi ir brendo. Čikagoje jiems kilo mintis skristi per Atlantą į Tėvų žemę. Savo lėšomis Čikagoje jie pirkė lėktuvą, kurį pavadino "Lituanica". Čikagos lietuviai lakūnams padėjo ruoštis šiam tais laikais nepaprastam žygiui - Tėvynės Lietuvos garbei įveikti klastingąjį Atlantą. Lakūnai, sėkmingai perskridę Atlantą, tragiškai žuvo audroje netoli namų. Lietuva

ir Čikagos lietuviai skaudžiai pergyveno lakūnų netektį. Didvyriams pagerbti ir prisiminti lietuviai sukūrė meno kūrinius, paminklus, jų vardais pavadintos organizacijos, gatvės. 1935 metais Čikagoje, Marquette Parke, pastatytas didingas paminklas transatlantiniams lakūnams S. Dariui ir S. Girėnui, prie kurio vyksta Lituanicos skrydžio minėjimai. Dar neseniai į minėjimus suplaukdavo tūkstančiai tautiečių. Lietuviai kreipėsi į Čikagos miesto, kurio žemėj paminklas stovi, administraciją. 1997 m. ALIAS Čikagos skyriaus sudarytas paminklo atnaujinimo komitetas parašė merui Richard Daley laišką ir perdavė techninį paminklo stovio įvertinimą. R. Daley neatmetė lietuvių prašymo gelbėti irstantį paminklą Marquette parke ir skyrė jo remontui dideles lėšas. Per gana trumpą laiką paminklas sušvito kaip naujas. 1999 m. ALIAS suorganizavo 66-ųjų skrydžio metinių ir paminklo atnaujinimo iškilmes.

Valstybinė komisija, norėdama pareikšti Čikagos miestui pagarbą ir padėką už paminklo nuolatinę priežiūrą Marquette Parke, S. Dariaus ir S. Girėno atminimo medaliu apdovanojo Čikagos merą Richard M Daley.

Su iškilmingu medalių įteikimu šventė nesibaigė. Apdovanotųjų ir jų šeimos narių bei draugų laukė ALIAS Čikagos skyriaus moterų su konsulato darbuotojų pagalba suruoštos vaišės ir atgaiva bei galimybė pabendrauti, pasidalinti įspūdžiais, pasigrožėti miesto centro vaizdais per 22 aukšte esančio konsulato langus.

“PRISIMENANT PROFESORIŲ KAZIMIERĄ VASILIAUSKĄ”

(pranešimas 125-ųjų gimimo metinių minėjime
Kauno technologijos universitete 2004.03.17)

ANTANAS ŽILIUKAS

*Deformuojamųjų kūnų mechanikos
katedros vedėjas
Kauno technologijos universitetas*

Profesorius Kazimieras Vasiliauskas kartu su prieškarinio bendraminčiais kūrė Aukštuosius kursus Kaune, Lietuvos universitetą, vėliau - Vytauto Didžiojo universitetą, padėjo pagrindus įkuriant Politechnikos institutą. Ir prieškarinio ir pokario metais jį vedė mokslo pažinimo šviesa, troškimas įgytas žinias kiek galima taktiškiau ir mandagiau perduoti būsimoms kartoms.

Kazimieras Vasiliauskas gimė 1879 m. kovo 5 d. Šiaulių apskrities Baisogalos valsčiaus Paberžėlių kaime. Tėvai savo žemės neturėjo ir buvo nuomininkai. Kazimieras - septintasis Vasiliauskų kūdikis. Jį atėjusį į pasaulį po Šventojo Kazimiero, Lietuvos globėjo garbei pakrikštijo Kazimieru. Ir iš tikrųjų globėjas jį saugojo. Tiek vaikystėje,

*Kazimieras VASILIAUSKAS - (mechanikas)
inžinierius technologas (1907 m.), Lietuvos
universiteto (nuo 1930 m. Vytauto Didžiojo
universiteto) Technikos fakulteto dekanas (1927 -
1932 m.), profesorius (nuo 1930 m. ordinarinis, o
nuo 1944 m. profesorius), inžinerijos daktaras
(1939 m.), Lietuvos mokslų akademijos
matematikos, gamtos ir taikomųjų mokslų skyriaus
narys korespondentas (nuo 1946 m.), Lietuvos TSR
nusipelnęs mokslo veikėjas (1947 m.), TSRS
Statybos ir architektūros akademijos tikrasis narys
(nuo 1957 m.), studentų organizacijos - vyrijos
“Plienai” garbės narys - “vyras globėjas” (1931 m.).
1979 m. medžiagų atsparumo laboratorijai buvo
suteiktas K. Vasiliausko vardas.*

tiek visuose darbuose. Mirė aštuoni Vasiliauskų vaikai, užaugo tik jis ir jaunesnioji sesutė - Onutė.

Dešimties metų Kaziuką, trokštantį žinių, tėvas išleido į Veprius, tikėdamasis sulaukti bent raštininko, o jis tapo aukščiausių pasiekimų įgijusių mokslininku, pedagogu, inžinieriumi.

Vėliau Kazimieras mokėsi Mintaujos (Jelgavos) gimnazijoje, kurią baigė 1901 m. pavasarį. Čia išryškėjo jo gabumai fizikai ir matematikai. Tų metų rudenį padavė dokumentus į Rygos politechnikos institutą.

Dar būdamas Rygos politechnikos mechanikos skyriaus studentu, jis atkreipė dėmesį į kompleksą, kurį sudaro stūmoklis, švaistiklis, skriejikas, kulisė ir į šio komplekso judesį. Tai buvo pirmasis K. Vasiliausko mokslinis darbas, tik gaila dingęs Pirmojo pasaulinio karo metais. Pagal prof. Koturnickį “buvo nemažas įnašas mechanizmų kinematikoje”.

Rygos politechnikos institute K. Vasiliauskas sukonstravo ir savo sistemos

mechaninę skaičiavimo mašiną. Rygos politechnikos instituto mechanikos skyrių K. Vasiliauskas baigė 1907 metais birželio 7 d. su pagyrimu. Apgynęs darbą "Geležies detalių fabrikas" ir gavo pirmojo laipsnio diplomą Nr.3250 ir inžinieriaus - technologo (mechaniko) vardą.

1909 m. sausio 25 d. vedė Mariją Giedraitytę. Pradėjo dirbti Kalvarijos apskrities inžinieriumi architektu.

1910 m. balandžio 11 d. gimė sūnus Medardas Stanislovas, o 1913 m. vasario 10 d. - ir dukra Danutė Bronislova.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, K.Vasiliauskas išvyko dirbti į Riazanę kelių tiesimo inžinieriumi, tačiau mokslo bei inžinerijos trauka buvo stipri.

1915 m. liepos 7 dieną jis nusiuntė savo darbą apie stakles - kinematorių į Petrogradą Vyriausiajai artilerijos valdybai. Ši pakvietė jį atvykti į generolo majoro Markevičiaus vadovaujamą komisiją. Jis daugiau kaip valandą pasakojo apie staklių - kinematoriaus pritaikymo naudą. Tai buvo nauja idėja kaip valdyti ne tik atskiras mašinas, bet ir išstis gamybos linijas, kurios paspartintų ir pagerintų darbą. Komisiją darbas sudomino, bet sprendimą nutarė priimti tik pasitarusi su kitais specialistais. Atsakymą atsiuntė tų metų rugsėjo 8 dieną: "Vyriausioji artilerijos valdyba praneša, kad Jūsų pasiūlytas automatinis judesio valdymas mašinose specialiomis staklėmis - kinematoriais pripažintas techniškai įdomiu ir galima teigti, kad masinėje gamyboje kai kuriais atvejais jo pritaikymas būtų paprastesnis, nei senų lekalų pakeitimas naujais. Dabartiniu metu valdyba neturi galimybių paskirti valdinę fabriką, kuris įgyvendintų Jūsų pasiūlymą... tačiau karui pasibaigus, jeigu atsirastų toks fabrikas, Valdyba kreipsis į Jus paramos, pagaminant kinematoriui detales".

Kalomnos mašinų fabrikas, kuriam K.Vasiliauskas nusiuntė staklių - kinematoriaus medžiagą, pranešė, kad duoti tikslų atsakymą, kol nėra brėžinių ir išsamaus aprašymo, dar sunkoka. Beliko laukti geresnių laikų.

Vėliau su šeima persikėlė į Kazanę. Dirbdamas kariniu inžinieriumi, dėstė Kazanės politechnikos mokykloje ir evakuotoje Vilniaus chemijos technologijos mokykloje techninę mechaniką ir metalų technologijos staklių skyrių. Ir tik 1918 m. birželio mėn. jam buvo išduotas leidimas grįžti į Lietuvą.

1919 m. spalio 8 d. iniciatoriai, tarp kurių buvo ir K.Vasiliauskas, nutarė steigti Aukštuosius kursus. Kazimieras Vasiliauskas tuo metu dar rūpinosi ir Susisiekimo ministerijos Aukštesniosios technikos mokyklos įkūrimu. Šioje mokykloje jis daugiau kaip dvidešimt metų dėstė statybinės mechanikos ir medžiagų atsparumo kursus.

1920 m. sausio 23 d. gimė antrasis sūnus Gediminas Kazimieras.

1920 m. sausio 27 d., atidarius Aukštuosius kursus, Kazimieras Vasiliauskas jų tarybai pareiškė: "Šiuo turio garbės Aukštųjų kursų Tarybos prašyti man pavesti Technikos skyrių dėstyti kursą iš statybinės mechanikos apie medžiagų tamprumą ir atsparumą". Tą dieną laikome šių mokslų pradžia Lietuvoje.

Vertindama mokslo ištakas, o ne tik struktūrinius darinius, dabartinė Deformuojamų kūnų mechanikos katedra save kildina iš Aukštųjų kursų. Ir nors gyvenime būta įvairios reorganizacijos, statybinės mechanikos mokslų ir medžiagų atsparumo laboratorijų pirmoji šaknis - būtent čia.

Kai 1922 m. vasario 16 d. suskambo pašventintas Laisvės varpas ir buvo atidarytas Lietuvos universitetas Kaune, Aukštųjų kursų lektorius Kazimieras Vasiliauskas buvo išrinktas Technikos fakulteto sekretoriumi, tapo extraordinariniumi profesoriumi, ėmė vadovauti Statybos mechanikos katedrai. Jam pavesta rūpintis ir mechanine laboratorija.

1922 m. gegužės 1 d. kariškiai atidavė šiai laboratorijai patalpas Gedimino ir K.Donelaičio gatvių kampe, keturių aukštų name.

1923 m. gimė dukra Marija.

Tais pačiais metais Kazimieras Vasiliauskas, grįžęs iš Berlyno, laboratorijoje pastatė pirmąją Moro ir Federchafto 10 tonų galios tempimo mašiną, hidraulinių presą ir tekinimo stakles. Netrukus kartu su prof. P. Juodele pradėjo leisti leidinį "Technika". Čia jis parašė pirmąjį, jo kukliai pavadintą straipsniu, mokslinį darbą "Apskritimo būdas statybos statikoje" (apimtis 212 žurnalo puslapių, 105 brėžiniai).

Medžiagų atsparumo laboratorija Gedimino ir K. Donelaičio gatvių kampe stiprėjo. Tam turėjo įtakos ir nagingas meistras Viktoras Vilutis. Jis prižiūrėjo bandymo mašinas ir gamino bandinius. Matyt, jo pavyzdys vėliau užkrėtė ir mokyto meistrą Kazimierą Rudėną. Jau 1926 m. laboratorija turėjo įvairių prietaisų, mašinų ir įrengimų už 80 tūkst. litų.

1927 m. K. Vasiliauskas tapo Technikos fakulteto dekanu.

Kai 1930 m. Lietuvos universitetas tapo Vytauto Didžiojo universitetu, Kazimieras Vasiliauskas - ordinariniu profesoriumi.

1931 m. profesorius K.Vasiliauskas skaitė pranešimą Švedijoje.

Nepamiršo profesoriaus ir jaunimas. 1931 m. vasario 13 d. įsteigus Technikos fakultete studentų organizaciją - vyrių "Plienas", garbės nariu - "vyru globėju" - buvo pakviestas ir K.Vasiliauskas.

Visgi labiausiai tuo metu K.Vasiliauskas didžiavosi Medžiagų atsparumo laboratorija. Štai ką rašė 1923 m. žurnale "Technika". "Laboratorija materialinėmis

bandymo priemonėmis ir atitinkamai kvalifikuotu personalu yra turtingiausia šios rūšies įstaiga Lietuvoje. Ji yra pakankamai aprūpinta įvairiomis bandymo mašinomis ir prietaisais, kad reikalui ištikus išbandyti pramonės ir statybos medžiagas". Kai kas tvirtino, kad tokios laboratorijos nebuvo visame Pabaltijyje. Laboratorija buvo įsikūrusi naujuosiuose universiteto rūmuose Linksmadvaryje.

1935 m. pasirodė pirmasis medžiagų atsparumo vadovėlis lietuvių kalba "Elementarinis medžiagų atsparumo kursas". Nors jį K. Vasiliauskas skyrė Aukštesniosios technikos mokyklos mokiniams, kuriems dėstė daug metų, bet vadovėliu naudojosi ir universiteto studentai.

1937 m. pabaigoje Lietuvos inžinierių draugija, kuriai priklausė ir K. Vasiliauskas, įteikė Vyriausybei memorandumą: "Lietuvos inžinierių draugija visu rimtumu šiuo iškelia klausimą apie atskiro Politechnikos instituto steigimo, suteikiant D.L.K. Gedimino, pirmojo Lietuvos miestų statytojo ir amatų kūrėjo Lietuvoje, vardą". 1938 m. birželio 30 d. šis klausimas jau buvo svarstomas universitete. Siūlymus dėl Aukštosios politechnikos mokyklos teikė ir žymusis ANBO lėktuvų konstruktorius A. Gustaitis.

1939 m. balandžio 19 dieną K. Vasiliauskui buvo suteiktas inžinerijos daktaro laipsnis.

Atėjus 1940 m., Medžiagų atsparumo laboratorijai teko keltis iš Aleksoto į Chemijos rūmus prie Zoologijos sodo.

Praūžus karui, 1944 m. rugpjūčio 1 d. K. Vasiliauskas vėl buvo paskirtas universiteto profesoriumi, Statybinės mechanikos katedros vedėju.

1946 m. vasario 20-23 d. Mokslų Akademijos visuotinio susirinkimo sesijoje jis išrenkamas Akademijos matematikos, gamtos ir taikomųjų mokslų skyriaus nariu korespondentu.

1947 m. prie MA įsteigiamas Technikos mokslų institutas, kurio direktoriaus pavaduotoju 1948 m. paskiriamas K. Vasiliauskas.

1948 m. iš Chemijos rūmų į II rūmus pergabenama Medžiagų atsparumo laboratorija.

1957 m. balandžio 12 d. K. Vasiliauskas išrenkamas TSRS Statybos ir architektūros akademijos tikroju nariu.

Deja, 1957 metai - paskutiniai jo gyvenime, ir 1959 m. išėjęs medžiagų atsparumo vadovėlis (su bendraautorais) jau turėjo Kazimiero Vasiliausko pavardę juoduose rėmeliuose...

PROFESORIAUS KAZIMIERO VASILIAUSKO MOKSLO DARBŲ SĄRAŠAS

Darbo pavadinimas
1. Bicentrinės stūmoklio jėgos diagramos. 8 psl. 1924 m.
2. Bendrieji influentiniai dydžiai. 14 psl. 1925 m.
3. Dviejų šarnyrų vienaluomiai rėmai. 50 psl. 1928 m.
4. Apskritimo būdas statybos statikoje. 212 psl. 1929 m.
5. Vienos angos įtvirtinimų galų rėmai. 66 psl. 1929 m.
6. Strypinės statiškai neišsprendžiamos fermos analitinė skaičiuotė. 26 psl. 1929 m.
7. Potencinės energijos diagramos sijų skaičiuotėje. 54 psl. 1931 m.
8. Keturkampio svorio centras. 12 psl. 1931 m.
9. Vienaluomės sijos įlinkių kreivės. 4 psl. 1931 m.
10. Strypinės fermos elastiniai svoriai. 8 psl. 1931 m.
11. Mechaninė medžiagų atsparumo laboratorija. 10 psl. 1931 m.
12. Industrijos medžiagų paroda Berlyne. 4 psl. 1931 m.
13. Klaiperono metodo taikymas santvaroms skaičiuoti. 14 psl. 1931 m.
14. Elementarinis medžiagų atsparumo kursas. 476 psl. 1935 m.
15. Influentės ir jų fiktyviniai krūviai. 190 psl. 1939 m.
16. Ponamariovo redukcija sijų skaičiuotėje. 9 psl. 1940 m.
17. Medžiagų atsparumas. 615 psl. 1941 m.
18. Lekalinės kreivės. 88 psl. 1948 m.
19. Svyruojančių atramų sijos. 142 psl. 1948 m.
20. P. Urbano įtakiniai skaičiai nekarpytų sijų skaičiuotėje. 64 psl. 1949 m.
21. Medžiagų atsparumo pagrindai. 306 psl. 1949 m.
22. Statybinės statikos pagrindai. 416 psl. 1953 m.
23. Sijų deformacijų nustatymas. 14 psl. 1955 m.
24. Įvairių skerspjuvių sijos įlinkiai. 10 psl. 1955 m.
25. Potencinės energijos tūrio diagramos. 15 psl. 1956 m.
26. Medžiagų atsparumas (kartu su kitais). 687 psl. 1959 m.

PROFESORIAUS KAZIMIERO VASILIAUSKO MOKSLINĖ VEIKLA

(pranešimas 125-ųjų gimimo metinių minėjime
Kauno technologijos universitete 2004.03.17)

ANTANAS KUDZYS

Prieš aptardamas profesoriaus K. Vasiliausko mokslinę veiklą, noriu pratęsti profesoriaus A. Žiliuko mintis apie šiandien čia prisimintą labai šviesios atminties žmogų kaip iškilų asmenybę. Visi tie, kurie su juo bendravo Vytauto Didžiojo universitete ir vėliau Kauno politechnikos institute, dažnai stebėjosi, kaip geraširdis, taktiškas ir nuolaidus Profesorius sugebėjo būti reikliu technikos fakulteto dekanu. Pasirodo, kad padorus žmogiškumas ir humaniškumas yra lemiami reiklumo faktoriai. Apie tai šiandien turėtų rimtai pagalvoti ne tik mokslo administratoriai, bet ir mūsų naujieji politikai.

Profesorius labai pergyvendavo dėl "politinio - ideologinio nepatikimumo" motyvo taikymo šalinamiems 1945 - 50 metais iš universiteto dėstytojams. Docentas V. Klimavičius man padėjo, kad šalindamas iš universiteto galėčiau jį palikti "pačiam prašant". Prisimenu, kaip "išspirtas" iš universiteto įžeidžiau profesorių, kuris sunkiai suvokė sovietinės kadru politikos užkuliusius.

Kaip visuotinai pripažinta, bet kurios srities mokslininko tikrąjį išprusimą charakterizuoja ne mokslo laipsnis, vardas ar užimama pareigybė, o tik jo sukurtos ir mokslo veikaluose paskelbtos originalios naujovės, jų mokslinė aukštmena ir platmena bei taikomoji vertė. Šie faktoriai, o ne kartotinė enciklopedinių duomenų lavina, leidžia spręsti apie mokslininko erudiciją. Kaip tik čia pateiktoji samprata leidžia tvirtinti ir didžiuotis, kad savojoje epochoje Profesorius buvo mechanikos mokslo šviesuliu.

Kauno universitete įsteigtame technikos fakultete studentai neturėjo literatūros lietuvių kalba. Reikėjo vartoti užsienio specialistų (daugiausia rusų ir vokiečių) parašytas knygas ir kai kuriuos jų vertinius. Darbštusis Profesorius pasirinko originalių straipsnių, monografijų ir vadovėlių bei mokymo priemonių rengimo kelią. Ypač didelį dėmesį jis skyrė strypinių konstrukcijų skaičiavimo metodų kūrimui ir tobulinimui. Paminėtini šie originalūs mokslo veikalai: "Dviejų šarnyrų vienuoliumiai rėmai" (1928), "Apskritimo būdas statybos statikoje" (1929), "Potencinės energijos diagramos sijų skaičiuotėje"

(1931), "Klaiperono metodo taikymas santvaroms skaičiuoti" (1931), "Influentės ir jų fiktyviniai krūviai" (1939) ir kt. Jo veikale "Svyruojančių atramų sijos" (1948) pateiktos rekomendacijos yra aktualios šių dienų inžinieriams, kurie projektuoja didelių tarpatriamių santvarinius denginius dideliems prekybos, sporto ir kt. pastatams.

Šiandien mums kiek keistokai atrodo, kad monografijos "Lekalinės kreivės" (1948) autorius dažnai savojoje kūryboje pirmenybę atiduodavo ne analitiniams, bet grafiniams skaičiavimo metodams. Žinodami, kad technikos mokslų studentams ir dėstytojams lengviau suvokti ne analitiškai, o grafiškai aiškinamų reiškinių esmę, suprantame Profesoriaus meilę grafikams ir jų taikymui technikos moksluose. Tik gilus reiškinių esmės suvokimas leidžia po to sėkmingai kurti skaičiavimo metodus, programas ir algoritmus.

Šalia medžiagų atsparumo ir statybos mechanikos problemų nagrinėjimo Profesorius, kaip inžinerinės mechanikos specialistas, tyrė ir tobulino medžiagų atsparumo laboratorijų mašinas, presus ir stakles, sukūrė specialias valdomąsias stakles - kinematorių. Profesorius dar 1924-25 metais suformulavo šiuolaikinio automato, sugebančio matematinę kalbą paversti mašinas valdančias judesiais, principus ir schemą.

Pradžioje buvo sumanyta kinematorių valdyti mechaniškai. Bet 1944 metais patobulintoje kinematoriaus schemoje buvo pateikti elektrinis ir mišrus valdymo variantai. Naujoji automato schema ir aprašas "Matematinė automatizavimo problema ir vedžiojamosios staklės" 1945 metais buvo pasiūstos į Maskvą Stalino premijai gauti. Tačiau premijų komitetas jam pranešė, kad pateiktasis darbas nebus svarstomas, nes jis nėra paskelbtas spaudoje (sovietiniuose mokslo veikaluose).

Išrinktas 1946 metais Lietuvos mokslų akademijos nariu - korespondentu, Profesorius nutarė savąjį išradimą paskelbti šios akademijos mokslo darbuose ir sukurti veikiantį kinematoriaus modelį. Nuo 1948 metų Profesorius dirbo akademijos technikos instituto direktoriaus pavaduotoju mokslo reikalams. Šio instituto metalų technologijos laboratorijoje, talkininkaujant inžinieriui J. Šivickiui, mechanikui S. Bubeliui ir laborantei S. Ilgūnienei, kinematorius buvo sukonstruojamas, 1950 metais pagamintas ir išbandytas. Malonu, kad tų senų įvykių liudininė, bet visada jauna ponija S. Ilgūnienė dalyvauja šiame renginyje.

Profesorius padėjo prof. P. Juodelei 1924 metais įkurti "Technikos" žurnalą ir buvo aktyvus šio leidinio straipsnių ir kalbinių naujadarų autorius. Šiame žurnale buvo paskelbtas originalus jo straipsnis apie influencijų svarbą statybos mechanikoje: "Bendrieji influentiniai dydžiai" (1925). Apgailestauju, kad jo pasiūlytieji terminai "influentė" "statybos statika", "vienuoliumiai strypai" po karo buvo paskelbti "influentė", "statybinė statika" ir "vienodų medžiagų strypai" terminais. Profesorius labai

kruopščiai redaguodavo savuosius darbus ir gerbė mūsų senolių kalbingumą. Priešingai nei mes vartojame, terminai “atstumas” ir “nuotolis” jam nebuvo sinonimai. Profesorius rašydavo ir sakydavo: “atstumas tarp atramų”, bet “nuotolis nuo atramos” ir pan.

Profesorius buvo intensyvaus kūrybinio darbo šalininkas. Jo namuose ant rašomojo stalo stovėjo nedidelė braižyblentė, kurios pagalba jis nubraižė ir perbraižė tūkstančius įvairios paskirties brėžinių, o taip pat kinematoriaus schemas. Šiandien reikia prisiminti, kad Profesorius aktyviai dirbo iki pat mirties. Per 1947-57 metų dešimtmetį jo parašytų ir atspausdintų monografijų, straipsnių ir vadovėlių apimtis yra 1055 puslapiai. Dar 118 atspausdintų puslapių buvo paskelbti po Profesoriaus mirties kolektyviniame vadovėlyje “Medžiagų atsparumas” (1959).

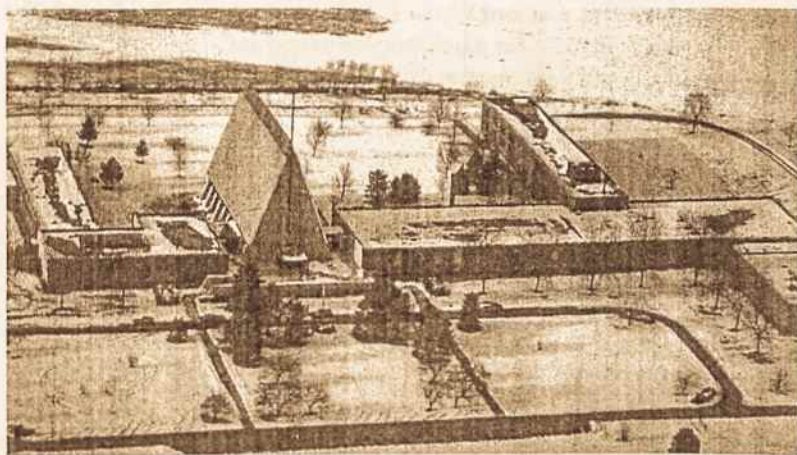
Šviesios atminties Profesoriaus mokiniai ir bendradarbiai bandėme moksle ir gyvenime sekti savo mokytoją. Už viską kas mums pavyko, esame jam dėkingi, o už nesėkmes galime kaltinti tik save ir savąją lemtį.

JAUNIMO NAMAI LEMONTE

BRONIUS NAINYS

“Technikos žodžiai” straipsnį apie statybą turėčiau rašyti techniškai. Pirmiausia reikėtų aptarti planus ir pastato architektūrą paskui vietovę, žemės apšloginimo galimybes, pamatus, plieno rėmą, - jeigu jo reikia, - plytų ar kurios nors kitos medžiagos sienas, duris, langus, stogą, šildymą, šaldymą, apšvietimą ir dar daugybę technišku smulkmenų. Bet šiuo atveju visa tai man neįdomu. Man rūpi, kodėl Pasaulio lietuvių centro (PLC) aplinkoje šių namų prireikė, kai kitose lietuvių gyvenvietėse panašūs į juos židiniai užsidaro. Todėl čia daugiau apie tai noriu kalbėti ir įtikinti tuos, kurie šių namų reikalingumu abejoja.

Sumanymas - ne naujas, jau keleri metai sukiojasi šio lietuviybės židinio Čikagos pietryčiuose aplinkoje, tačiau kol kas pirmyn juda lyg ir per lėtai, nors mintį į gyvenimą ant savo pečių neša jauni lietuviai profesionalai – gydytojai, inžinieriai, architektai, verslininkai - antroji pokario lietuvių ateivių karta. Neša neatlaidžiai nes turi tą patį tėvų nuo mažens įdiegtą tikslą: savo prieauglį išlaikyti lietuvišką. Nors skirtingu būdu, skirtingomis priemonėmis. Gal dėl to ir prieštaringų nuomonių susilaukia. Lietuviybės pagrindas jiems sportas, kokia iš jo nauda, kodėl

Pasaulio lietuvių centras. Raimundo Paškaus nuotrauka iš lėktuvo

**Bronius
Nainys**

šiam tikslui pinigus kišti, bara jaunesnius ne tik vyresnieji, bet ir kai kurie bendraamžiai, o visgi manau - visiškai be reikalo.

Neseniai pusšimčio metų veiklos sukaktuves atšventęs lietuvių sporto klubas “Lituanica”, daugiausia užsiimantis krepšinio žaidimu, šią lietuvių mėgiamiausią sporto šaką pradėjo puoselėti tarp mažamečių lietuviukų ir į varžybų aikštę pradėjo siųsti šešiamečių komandas. Sąlygas sudarė Pasaulio lietuvių centro, kuriam patalpas perkant prieštaraujančių irgi nestigo, sporto salė. Kai kurie vyresnieji pyko ir dėl to. Vaikai nutrynė dalį mūsų kultūrinės veiklos, pasiglemždami tam tikslui tinkamiausią pastato dalį, urzgė jie. Tačiau netrukus turėjo nusiraminti. Įsitikino užmojo sėkme. Viso šio vyksmo vadovo, pagrindinio kūno ir sielos, dr. Donato Siliūno suburta keliolikos jo bendraamžių vadovų grupė, labai vykusai ir šauni, negailinti aukoti savo laiką, beje, ir, šiek tiek pinigų, šią veiklą išvystė “vos ne iki debesų”. Šiandien jie turi jau netoli keturių šimtų vaikų bei paauglių dailiai uniformuotą “armiją”, kuri į pavasarinės JAV ir Kanados lietuvių krepšinio varžybas kasmet pasiunčia po keliolika “Lituanicą” atsto – vaujančių krepšinio komandų, kurios pasirodo neblogai ir laimi daug pirmųjų vietų. Šalia to, “Lituanica” užmezgė glaudžius ryšius su Lietuvoje veikiančiomis krepšinio mokyklomis,

Maironio lietuviškos mokyklos dalis žemesniųjų skyrių mokinių pasiruošę procesijai jiems skirtų pamaldų metu.

“Lituanicos” mergaičių komanda. Treneriai: Rūta Sušinskienė, Kęstutis Sušinskas Paulius Ragas.

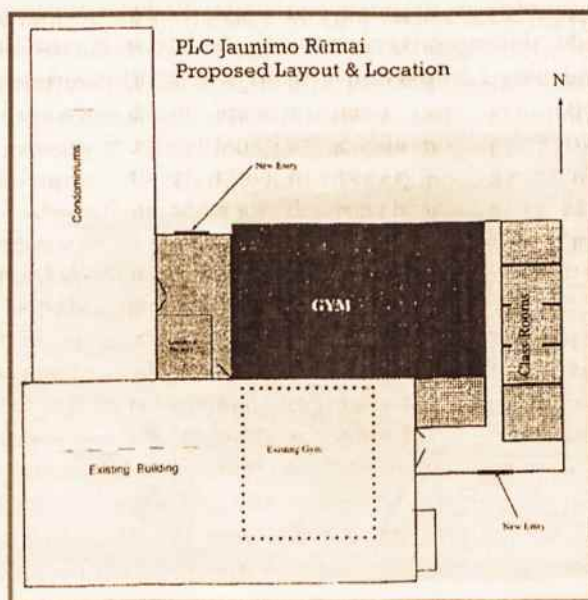
gana stiprius su Marčiuliono mokykla Vilniuje, ir vyksta į bendraamžių krepšinio varžybas Lietuvoje, arba kviečiasi komandas į viešnages Amerikoje. Nors tai ir gana sunkus bei išlaidus užmojis, tačiau jis energingai vykdomas, beje, naudingas ir vaikų tėvams, ypač nuo lietuviybės šiek tiek atitrūkusiems. Mat jie, primenu - antroji pokarinių ateivių karta, lydėdami savo vaikus, ir patys turi gerą progą susipažinti su tėvų gimtine, užmegzti ryšius su giminėmis ir su bendraamžiais profesionalais. Taigi vystosi gana prasminga Lietuviybės išlaikymo veikla - nauju keliu, naujomis priemonėmis.

Savaime suprantama, kad šiai veiklai reikia ir sąlygų. Viena iš jų - tinkama patalpa. Pradžiai, kai visas “šurmuly” ribojosi tik keliomis dešimtimis šešiamečių - aštuonmečių “pipiriukų”, PLC sporto salės užteko, bet “miniai” artėjant prie keturių šimtų tarp kurių gal šimtinė jau ir dvylikmečių - trylikmečių - keturiolikmečių paauglių, “Lituanica”, net pamainomis laiką dalijantis, šioje patalpoje nebeišitenka. Jau seniai papildomas patalpas nuomoja iš

Lemonto miestelio ir už jas brangiai moka. Šalia to, smarkiai plečiasi irgi prieš kelerius metus trečiabangių įkurta Čikagos lietuvių krepšinio lyga, kurios svorio centras šią žiemą persikėlė į Lemontą. Čia, miestelio parko sporto salėje, vyko jų metinės varžybos. Reikia jiems patalpų ir treniruotėms. PLC salė jau mažai bereiškia. Todėl prieš ketverius metus dr. Donato Siliūno mesta mintis pasistatyti savo sporto salę dar sustiprėja.

Jos stiprėjimui yra ir dar viena labai svarbi priežastis, kuria savo paramą minčiai grindžiau nuo pat jos paskelbimo pradžios. Tai dabar jau tikrai pati didžiausia už Lietuvos ribų lietuviška šeštadieninė mokykla, jau čia irgi pusšimtį metų veikianti, pavadinta Maironio vardu. PLC patalpas perkant vos per šimtinę persiritusi, prieš dešimtį metų jau du šimtus mokinių turėjusi, dabar išaugo iki 450, ir mokyklos vadovybė nebežino, kur juos patalpinti. Iš karto lyg ir spurdėjusi, “Lituanica” pagaliau sutiko savo planus pakeisti. Dabar architektai jau pažadėjo antrą aukštą, kuriame bus patalpos ir Maironio mokyklai. Planuojami keturi didžiuliai kambariai, arba aštuoni mažesni, kuriuose tilps bent pora šimtų mokinių. Mokyklos direktorė Audronė Elvikienė galvoja ten perkelti vyresniųjų moksleivių klases. Dėl to pakeistas ir pastato pavadinimas: bus jau nebe “Lituanica” klubo sporto salė, bet Jaunimo namai. Taip jau daug geriau.

Balandžio septynioliktos rytą dr. Donatas Siliūnas PLC posėdžių kambaryje sukviėtė tuziną statybos komitetą sudarančių bendradarbių į lemiantį pasitarimą. Vyrai - moterys, beje jų - tik viena JAV Lietuvių Bndruomenės pirmininkė Aušrelė Sakalaitė, bet labai svarbi, liudijanti, kad šalia Maironio mokyklos į statybos komitetą jungiasi ir iki šiol nuošaly stovėjusi Lietuvių Bendruomenės vadovybė, ką toliau

darom? Delsti nebegalim: pirmyn arba „namo”. Ne, tik ne „namo”. Todėl ir pasitarimo išvados tokios: iki 2004 liepos 11-tos vadovai nori matyti baigtus statybos planus, kainos apskaičiavimus, pinigų telkimo būdą, ir viską įteikti Pasaulio lietuvių centro tarybai balsuoti, Tarybai pasisakius už projekto vykdymą, šaukiamas PLC narių susirinkimas. Jeigu ir čia balsuojama teigiamai, bus pasirašyta sutartis su rangovais, ir prasidės statyba. Komiteto tikslas: 2005 m. rugsėjo pirmą atidaryti naujus kambarius Maironio mokyklos klasėms.

Aptarta ir pinigų padėtis. Numatyta Jaunimo namų statybos kaina - 1.8 mil. dol. Iki šiol jau įteiktomis aukomis ir pažadais sutelkta 810 tūkstančių dolerių, kurių pusę sudėjo keturi pradininkai, kitą pusę - 64 mažiau stambūs rėmėjai, Taigi tik 68 aukotojai, o jau vos ne pusė statybinio kapitalo yra, ar ne graži pradžia? Bet visgi dar milijono reikia. Kalbinamas vienas stabus aukotojas, gal pasiseks? Taip pat ir PLC patalpose įsikūręs Lietuvių fondas. Tikimasi tikrai stambaus įnašo, juk čia jų pagrindinio tikslo dalis: Jaunimo namai - tik lietuviybės išlaikymo darbui. Kalbinami ir mūsų kultūrinės veiklos puoselėtojai, žadama ir jų pageidavimus tenkinti: sporto salėje gera scena koncertams jų akį patrauktų, tik deja, jų kišenės tuštokos. Bet užnugary - gana storokos piniginės slepiasi. Gal ir jos prasivers?

Tai va, ponai inžinieriai, „Technikos žodžio” skaitytojai, toks šis Jums skirtas mano žodis. Netikėtai, ar ne? Žinau, domina jus Lernonte statomi Jaunimo namai, bet tik iš „brėžinių, plieno rėmų bei plytų” pusės. Bet šis projektas didesnio dėmesio laukia iš Jūsų kišenių. Komiteto noras: po tūkstantėlių kasmet per ateinančius penkerius metus. Ir žinoma, ne prievarta, bet tik laisvu demokratišku noru. Ar prašymas „per sunkus”? Tuo labiau, kad Jaunimo namų reikalingumu nė vienas Jūsų neabejoja. Bet to, kur PLC yra, visi žinote, ir adresą turite. Neturite, jį sužinoti padės šis telefonas: 630 / 257 - 8787.

Sėkmės, 2005 rugsėjo pirma, ir mes visi, kartu su Maironio mokykla, į naujus Jaunimo namus Lemonte. Ar ne šaunu? Nauju žingsniu į lietuviybę.

ARCHITEKTO ATA ALBERTO KERELIO METINĖS

VYTAUTAS PESECKAS

Architektas Albertas Kerelis

Prieš metus, sausio 23 dieną vyko ALIAS centro valdybos narių metinis posėdis kolegų Irenos ir architekto Alberto Kerelio rezidencijoje Palos Parke. Po posėdžio, atsisveikinant, Albertas stipriai apkabino kiekvieną posėdžio dalyvį ir sakė, kad už dienos skrenda į saulėtą Floridą sušilti ir pasisemti jėgų. Žadėjo grįžti prieš Velykas namo ir su mylima šeima švęsti Prisikėlimo šventę ir savo gimtadienį. Žadėjo paskambinti iš Floridos. Deja, žadėto Alberto skambučio iš Floridos nebesulaukėme. Balandžio 15 dieną paskambino Irena ir pranešė liūdną žinią - negailestinga liga, su kuria Albertas ilgai kovojo, pakirto jo gyvybę. Albertas mirė balandžio 14 dieną Naples, Floridoje.

Su Alberto mirtimi netekome mūsų brangaus žmogaus, garbingo Lietuvos patrioto, talentingo architekto, visuomenės veikėjo, Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos (ALIAS) centro valdybos pirmininko, Mokslo ir kūrybos simpoziumų organizatoriaus, Medininkų pilies atstatymo projekto pradininko, Lietuvos Tėvynės Sąjungos (Konservatorių) Čikagoje rėmėjų vadovo, savo darbais palikęs neišdildomus pėdsakus ne tik Amerikoje, bet

Prie a.a. Alberto Kerelio kapo stovi Vytautas Peseckas, Leonas Maskaliūnas, Tadas Bukaveckas.

Prie a.a. Alberto Kerelio kapo stovi: Rimas Gurauskas, Aurelija Dobrovolskienė, Tadas Bukaveckas, Vytautas Peseckas, Albertas Kerelis Jr., Teodoras Rudaitis.

ir Lietuvoje. Skausminga Alberto netekties žinia pasiekė ir Lietuvą. Vilniaus Gedimino technikos universiteto Antano Gustaičio aviacijos instituto vardu užuojautos telegramą atsiuntė direktorius prof. Jonas Stankūnas. Joje rašoma:

“Ties Baltijos krantais giliai šaknis įleidusi lietuvių tauta yra pasklidusi visame melsvajame žemės rutulyje, bet, nežiūrint didelių fizinių atstumų, visų mūsų širdys ima plakti vieningu ritmu, sukrečia esminiai įvykiai - išsilaisvinimo žygiai, svarbių istorinių datų minėjimai, žymių tautos sūnų ir dukrų žygdarbiai ir netektys...

Šiandieną gilus liūdesys atėjo į viso pasaulio lietuvių širdis, nes, švęsdami Lietuvos sugrįžimo į laisvą Europą šventę, mes kartu atsisveikinome su vienu aktyviausių šio žygio dalyvių Albertu Kereliu.

Mes netekome nuostabaus žmogaus ir žymios asmenybės, kurio milžiniškų pastangų dėka gali jaustis vieningos šeimos nariais viso pasaulio lietuviai: menininkai, mokslininkai, valstybės veikėjau, politikai ir visi tautiečiai.

Gedėdami dėl šios didžios mūsų tautos netekties, nuoširdžiai užjaučiame velionio žmoną Ireną Kerelienę, jo šeimą ir artimuosius.”

Gražina ir profesorius Vytautas Landsbergiai iš Vilniaus Irenai Kerelienei rašė: „Priimk mūsų užuojautą ir meilę netekus Alberto. Ir mes netekom nuoširdaus draugo. Liūdime kartu su judvieju vaikais.”

Stiprybės Irenai ir Alberto artimiesiems linkėjo Lietuvos mokslo akademijos Mokslo leidinių redakcijų tarybos nariai ir vyriausiasis redaktorius dr. Algimantas Liekis.

Jau praėjo vieneri metai, kai netekome Alberto. Š.m. balandžio 17 d. 11 val. ryto Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijos bažnyčioje, Lemonte ta proga buvo aukojamos šv. Mišios. Be šeimos ir didelio būrio artimųjų susirinko visi, kuriuos vienaip ar kitaip palietė neeilinė a.a. Alberto Kerelio asmenybė.

Šv. Mišias atnašavo kun. Paliokas. Skaitinius perskaitė dukros Jovita, Gintarė ir Dainė, kankliavo marti Lilija. Anūkė Gabrielė sugiedojo „Panus Angelicus”.

Po pamaldų šv. Kazimiero kapinėse kun. Paliokas pašventino

artimųjų pagal paties velionio projektą pastatytą juodo marmuro paminklą. ALIAS valdybos narys Tadas Bukaveckas kreipėsi į susirinkusiuosius šiais žodžiais:

„Gerbiamosios ir Gerbiamieji, šiandien čia susirinkome pašventinti a.a. architektui Albertui Kereliui pastatyto paminklo. Šia proga, verta Albertą prisiminti ir Jį pagerbti. Ar tai vykstant į demonstraciją prieš Lietuvos okupaciją Vašingtone ar vėliau, Lietuvai atgavus laisvę, prof. Vytautas Landsbergis Albertui rašė: “Mes neabejojame, kad jums padedant kursime demokratinę Lietuvą. Už pasitikėjimą ir paramą tariame nuoširdų ačiū.

Tebūnie mums ir ateities kartoms Albertas Kerelis ryškus pavyzdys, kad šioje svetingoje šalyje yra įmanoma, nepamirštant savo brangios Tėvynės Lietuvos, atsiekti aukšto profesinio ir visuomeninio pripažinimo. Ilsėkis ramybėje, mielas Albertai.”

Angliškai žodį tarė žentas Kurt Thaus.

Po šventinimo apeigų visi buvo pakviesti į Willowbrook banketų salę. Prieš gedulo pietus ilgametis a.a. A. Kerelio idėjų draugas, Medininkų pilies atstatymo fondo pirmininkas, Leonas Maskoliūnas kalbėjo:

“Švenčiant pirmąsias a.a. Alberto Kerelio mirties metines, negalima neprisiminti to plataus kelio, kuriuo nuėjo a.a. Albertas. Pasigendame a.a. A. Kerelio Lietuvos Mokslo ir Kūrybos Simpoziumo Taryboje, kuriai jis vadovavo kelerius metus. Pasigendame, a.a. Kerelio Lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos centro valdyboje, kur jis buvo pagrindinis jos vadovas.

Pasigendame jo Medininkų pilies atstatymo fonde, kur Albertas entuziastingai įrodinėjo Medininkų pilies atstatymo būtinybę Lietuvos valdžios įstaigose. Pasigendame, a.a. Alberto Kerelio ir kaip Lietuvos Tėvynės Sąjungos (Konservatorių) rėmėjų vadovo Čikagoje. Nevienu kartą Irena ir a.a. Albertas priiminėjo savo namuose aukštus Lietuvos svečius. Su visais buvo mielas ir draugiškas. Visi mes nuoširdžiai pasigendame ir pasigesime a.a. Alberto Kerelio. O dabar - tegul jis ilsisi ramybėje.

Lietuviškai ir angliškai susikaupusias mintis apie a.a. Tėvą išsakė ir eilėraščių perskaitė sūnus arch. Albertas Kerelis Jn.

„Pirmiausia noriu padėkoti visiems susirinkusiems į mūsų šeimai svarbų minėjimą. Prisimenu, kaip prieš metus, šioje salėje, turėjau tarti žodį, bet buvau tam nepasiruošęs, nesugebėjau išreikšti savo minčių. Sunku suvokti, kad nuo tos skausmingos dienos jau praėjo tiek daug laiko, per kurį aš apmąsčiau ir suvokiau skaudžią netektį bei nuolatinį ilgesį. Tėvo mirtis - skaudžiausias mano gyvenimo įvykis, neišsivaizduoju skausmingesnio. Tą naktį, kai sesuo man iš Floridos paskambino pranešti, kad Tėvelio jau nėra šiame pasaulyje, aš sudėjau ant stalo šeimos nuotraukas ir, atrinkęs su Tėčio atvaizdais, ilgai, ilgai į jas žiūrėjau. Ak, dar tikėjaisi, kad gal pasirodys jis man gyvas, nusišypsos, prakalbės ir leis žinoti, kad bus viskas gerai - ir jam, ir mums. Deja, Tėtis nepasirodė, galėjau tik graudžiai verkti. Supratau, kad iš šio pasaulio pasitraukė mano Mokytojas ir Patarėjas, Draugas ir Tėvas.

Nuo pat mano jaunystės dienų Tėvelis mokė savo profesijos, kurią pasirinkau ir nuėjau jo pėdomis. Jis nuoširdžiai supažindino mane su architektūros paslaptimis, pastatų projektavimo detalėmis ir statyba, mokė verstis privačia praktika. Mes daug kartų drauge lankydavomės mūsų projektuotų namų statybose, aptardavom projektų eigas. Tai buvo laimingos valandos, kurios mus abu stipriai surišo. Bet maloniausia yra prisiminti tuos momentus, svarbias gyvenimo pamokas, kurios man atnešė daug džiaugsmo. Tėvas išmokė mane slidinėti, šaudyti į taikinį, skaldyti malkas, gražiai apgenėti medžius, sodinti ir dirbti darže, kaip įkalti vinį per du smūgius bei daugybę kitų mažų gyvenimo malonumų.

Tėvas buvo ir geras patarėjas. Kaip visi žinome, Albertas nebijojo atvirai pasakyti savo nuomonės, mėgo pasidalinti idėjomis ir patirtimi. Jis norėjo apsaugoti mane nuo klaidų, kurias pats buvo patyręs, nuo nereikalingų sunkumų ir skausmo. Deja, aš į Jo patarimus žiūrėdavau priešiška, net nesvarstydamas. Man jie atrodė tada kaip įsakymai, o ne naudingi patarimai... Dabar aš jų pasigendu. Ir kai reikia nuspręsti, kaip ką vykdyti, kaip atsilipti, kokia kryptimi eiti, bandau svarstyti - o kaip Tėtis būtų pataręs?

Tėvas buvo ir nepamainomas draugas - linksmas, geros valios, nebailus žmogus, su kuriuo smagu praleisti laiką. Tikrai negalėčiau išsivaizduoti geresnio draugo ir palydovo ne tik namuose, bet ir kelionėse. Visur su juo ėjome, landėm, visko išbandėm ir su visais kalbėjomės. Tėvas turėjo ypatingą dovaną: galėjo bet kur su bet kuo susidraugauti, išiebt bičiulišką pašnekesį. Jo dėka sutikau daug įdomių žmonių, įvairių tautų menininkų, politikų, žurnalistų, prekybininkų. Jam dėkingas už mūsų keliones po Australiją, Prancūziją, Vokietiją, Austriją. O Lietuvoje atidavėm gilią pagarbą Vilniaus miesto bokštams ir Gedimino piliai, Medininkuose aplankėm Juozapinės kalną, Rytų Lietuvoje netoli Rokiškio - Kerelio piliakalnį. Taip, tie mūsų kelionių prisiminimai pasiliks su manim amžinai.

Sako, kad kai tėvai miršta, miršta ir dalis istorijos. Kad istorijos neužmiršti - reikia dalintis ja su visais.“

Labai šiltai Senelį prisiminė ir anūkai Aleksandras bei Artūras, kuris visus paragino sudainuoti Senelio mėgstamą dainą „Ant kalno mūrai“. Gitara pagrojo Andrius.

Šeimos tęstinumas ir nuveikti darbai - geriausias paminklas a.a. Albertui Kereliui.

KAUNO RADIJO STOTIS (1924 – 1944 METAIS)

ČESLOVAS VIŠTAKAS

Kauno tvirtovė turėjo radijo telegrafo stotį Žaliakalnio rytiniame šlaite. 1915 m. rugp. mėn. pradžioje vokiečių kariuomenė pralaužė tvirtovės gynybos liniją. Rugp. 16 d. vokiečių ryšininkai pagavo svarbų tvirtovės komandanto radijo telegrafo pranešimą 10-sios rusų armijos vadui: „Mes atsitraukėme už Nemuno. Baisūs nuostoliai (...) Laukiu direktyvų per radijo telegrafą“. Nesulaukęs atsakymo gen. Grigorjevas apleido tvirtovę. Kitą dieną vokiečių dalinys užėmė radijo stotį. Komandos viršininkas pranešė, kad stoties įranga sugadinta. Rugpjūčio 18 d. tvirtovė pasidavė. Išliko radijo stoties pastatas, slėptuvė ir trys stiebai. Vokiečiai sutvarkė stotį, kuri pradėjo veikti 1.5 kw galia.

Besikuriančios Lietuvos kariuomenės elektrotechnikos batalionas 1919 m. liepos 18 d. stotį perėmė iš vokiečių. Vietinis ryšys su daugeliu kraštų nebuvo pilnai sutvarkytas. Stotis perdavinėjo į užsienį anglų ir prancūzų karinių misijų telegramas. Po kelerių mėnesių pradėjo veikti stoties imtuvai. Gautas žinias skelbė spaudoje agentūra ELTA.

Pašto valdyba kvietė inž. K. Gaigalį grįžti į Lietuvą (1909 m. baigęs Peterburgo elektrotechnikos institutą, vadovavo radijo stočių statybai ryšiams su laivais palaikyti, Sov. Sąj. ėjo Šiaurės rajono radijo valdytojo pareigas) 1923 m. inž. K. Gaigalis grįžo į Lietuvą ir buvo paskirtas Kauno radijo stoties viršininku. Jis iškėlė sumanymą pastatyti radijo stotį 10 kw galingumo toje pat vietoje kur stovėjo tvirtovės stotis. Buvo paskelbtas tarptautinis stoties projekto konkursas. Pasiūlymai gauti iš trijų firmų. Prancūzų firma apsiėmė įrengti stotį už 525.000 lt per 4 mėnesius. Stoties įrangai pastatyta nedidelė patalpa ant išlikusios slėptuvės. 1924 m. rudenį įvyko pradedamų darbų iškilmės. Inž. K. Gaigalis išvyko į Prancūziją priimti užsakytus įrenginius ir ta proga lankėsi užsienio radijo stotyse. Pradėta montuoti 150 m. stiebų sekcijas, kurias prilaikė plieninių lynų atotamos. Neužilgo ant abiejų stiebų plevėsavo vėliavos.

1925 m. stotis pradėjo veikti tik 3.5 kw galia ir kraipė siunčiamus signalus. Firmos atstovai reguliavo siųstuvo moduliatorių. Inž. K. Gaigalio nuomone firma neišpildė specifikacijos sąlygų. Stoties darbų komisija, kurią sudarė mūsų inžinieriai, nepasirašė priėmimo akto. Firmos specialistų pastangos padidinti stoties pajėgumą nusitęsė iki 1926 m. pavasario. Firma, įtakingų veiksmų pritarimu, diskreditavo stoties viršininką. 1926 m. balandžio mėn. Inž. K. Gaigalis buvo atleistas iš pareigų (pradėjo dėstyti aukštesniojoje tech. mokykloje). Jo vieton paskirtas inž. A. Jurskis, o padėjėju pakviestas inž. A. Stankevičius (pastarojo žmona užlipo į antenos stiebą). Gegužės mėn. Radijo stotis iš firmos buvo priimta. Įrengta nedidelė radiofono studija. Kurį laiką kasdieną, išskyrus sekmadienius, 7 val. vakaro stotis darė bandymus, kurių metu perdavinėjo žinias. 1924 m. radijo stotis turėjo 7 abonentus, 1925 m. – 172, 1926 m. – 323 abonentus. Klausytis užsienio radijo stočių reikėjo lempinio imtuvo. Schiutzės „Muzikos namuose“, Laisvės al. Nr. 25 buvo įvairių modelių.

1926 m. birželio 12 d., 19 val. pirmą kartą radijo bangomis pasakyta „Alio, alio, radijo Lietuva, Kaunas“. Programa trukdavo apie 1.5 val., sekmadieniais – 3 val., kurią vedė pranešėjas P. Babickas. Pradėta reguliariai skelbti „ELTOS“ žinias ir duoti plokštelių muzikos. 1927 m. stotį perėmė krašto apsaugos ministerija. Radiofonui vadovavo radijo taryba sudaryta iš įvairių žinybų atstovų. Suorganizuotas radiofono orkestras, klausytojai išgirdo „Metropolio“ restorano „jazzo“ kapelą vad. Hofmaklerio. Studija Vytauto kalne buvo sunkiai prieinama, gatvė nesutvarkyta ir menkai apšviesta. 1928 m. sausio mėn. radiofonas įrengtas erdvesnėse patalpose Laisvės al. Nr. 11. Abonentų skaičius padidėjo iki 11,000, tačiau inspektorių nuomone „radijo zuikių“ buvo dvigubai daugiau. Pradžioje abonentinis metinis mokestis buvo: už detektorinį ar vienos lempos imtuvą – 24 lt., 2-3 lempų – 60 lt.

Dauguma klausytojų, ypač provincijoj, įsitaisė detektorinius imtuvus. Reikėjo antenos, įžeminimo, o imtuvą sudarė vielinė ritė (špulė), kondensatorius, detektorius ir ausinės. Tinkamai nustačius detektoriaus svirtelę su spyruokline vielele ant kristalo (švino sulfido) aiškiai girdėjosi stotis. Prietaringi žmonės teigė, jog „radijušas“ pritraukia žaibą. „Zuikiai“ įsitaisė antenas pastogėse. Į radijo stotį vedė Perkūno alėja. Radijo mėgėjai konstravo ir tobulino imtuvus. Radijo programoje įvestas radiotechnikos pusvalandis. Laisvės al. Nr. 61 Varnauskas atidarė radijo aparatų ir detalių parduotuvę. Dienraštyje skelbta: „Pirmoji radijo krautuvė ir klinika. Už 81 lt. – 3 lempų radijo aparatas, su šiuo aparatu klausytis Amerikos negalima, bet visas Europos stotis jūs girdėsite per garsiakalbį – ruporą“.

Mano tėvas tobulino detektorinį imtuvą, pradėjo konstruoti lempinį. Savaitgaliais prie stalo buvo užimta. Man pasitaikė progų užsidėti ausines ir klausytis „Radijo dėsės“ – pranešėjo p. Babicko vaikų valandėlės. Netrukus klausėmės užsienio radijo laidų. Brangiai kainavęs patefonas, pirktas „Muzikos namuose“, paliko kambario papuošalas. Vieną sekmadienį pakviečiau bobutę paklausti pamaldų iš Arkikatedros. Trumpai pabuvojus, pasakė, jog tokiam išmislui be reikalo švaistomi pinigai, nes į bažnyčią tik per Rotušės aikštę. Klausėmės transliacijų iš valstybės teatro. 1929 m. radiofonas pavestas Švietimo min-jai, ligšiolinė taryba – direktoriui. R. stotis 1930 m. perduota susisiekimo min-jai. Patobulinto siųstuvo galingumas padidėjo iki 8 kw. Inž. K. Gaigalis vėl paskiriamas stoties viršininku. Pareigas ėjo iki 1934 m.

1933 m. sausio 1 d. radiofonas persikėlė į S. Daukanto g-vę nr. 12. Naujose patalpose buvo dvi studijos koncertams ir vaidinimams, programų vedėjų, pranešėjų, administracijos ir laukiamieji kambariai. Pranešėjui – poetui, žurnalistui, rašytojui P. Babickui talkininkavo I. Eitutienė. Daugėjo antenų ant stogų ir abonentų. 1934 m. buvo 20,000. Radijo imtuvai veikė iki išsekė baterija ar akumulatorius. Reikėjo nešti akumuliatorių pakrovimui ir parnešti pakaitalą – pakrovimas truko dvi dienas. Po kurio laiko tėvas sukonstravo tinklinį imtuvą. Jo išvaizda neprilygo firmos imtuvui, tačiau „leidosi“ tobulinamas. Radiofonas išvystė plačią meninę programą, suvaidino didelį vaidmenį kultūros srityje. Padidintas simfoninio ir lengvosios muzikos sąstatas su nuolatiniais solistais. Įvesta sąjungų, organizacijų pusvalandžiai, karių valanda, esperanto pamoka, mankšta ir t.t. Dienos programa truko 10 valandų. 1934 m. pranešėjo (diktoriaus) pareigoms pakviestas poetas aktorius K. Inčiūra. Talentingas pranešėjas vadovavo transliacijoms, kultūriniais vakarams. (1937 m. konkurso keliu pranešėja priimta I. Oškinaitė). Programa buvo pradedama „Lietuviais esame mes gimę“ melodija, vidurdienio – Karo muziejaus bokšto laikrodžio dūžiais ir „Marija, Marija“ giesmės melodija, o baigiama Lietuvos himnu. 1936 m. pradėjo veikti Klaipėdos radijo stotis (10 kw), 531 m. banga. R. stotis atsiėjo 45,000 litų, siųstuvą įrengė Latvijos VEF firma. Išlikę Kauno tvirtovės radijo telegrafo stiebai (75 m.) perkelti į Klaipėdos radijo stotį (tikslėnių žinių neužtinkama). 1938 m. radiofoną perėmė Visuomeninio darbo valdyba. Pradėjo veikti trumpųjų bangų siųstuvai. Vienas transliavo dalį Kauno radijo programos užsienyje gyvenantiems lietuviams; kitas aptarnavo plaukiojančius laivus. Abonentinis mėnesinis radijo mokestis buvo: už tinklinį imtuvą Kaune ir Klaipėdoje – 4 lt., provincijoje – 3 lt., už baterinį – 2 lt., už detektorinį –

1.5 lt., kaime – 0.80 lt.

Kauno R. stočiai pririekė keisti 1935 m. ilgosios bangos. Tarptautinė radijo konvencija paskyrė 480 m. bangą. Nutarta pastatyti galingą (120 kw) stotį. Vieta parinkta 18 km. nuo Kauno, prie Žemaičių plento, netoli Nevėžio upės. Paskyrus 70 ha plotą, pastatus projektavo inž. arch. J. Kovalskis. Naujosios R. stoties pastatas pradėta statyti 1939 m. pavasarį. Stoties elektrinės (14,000 V) įranga užsakyta šveicarų firmoje, siųstuvai – anglų firmoje (numatyta įrengti trump. bangų stotį), kita įranga ir 240 m. stiebai – prancūzų firmoje (kaip ir 1924 m.). Siųstuvų atšaldymui pririekė dviejų rezervuarų talpinančių po 21,000 l. destiliuoto vandens. 1939 m. kovo mėn. 22 d. Vokietijos kariuomenė užėmė Klaipėdos kraštą, nustojo veikti mūsų radijo stotis. Karui kilus užsakytų įrangų pristatymas pasunkėjo, ir 1940 m. pavasarį nutrūko. Dėl šios priežasties teko nutraukti ir Skirsnemunės cemento fabriko statybos darbus. 1940 m. spalio mėn. Sov. Sąjunga perleido Lietuvai Vilnių. Nuo 1931 m. čia veikė 19 kw galia ir 536 m. banga Vilniaus radijo stotis. Vėliau jos galingumas siekė 50 kw. Stotis nukentėjo nuo vokiečių aviacijos – vienas stiebas nugriautas. Pradėjo veikti dalinai atstatyta 1939 m. pabaigoje.

1940 m. birželio 15 d. prie Kauno radijo stoties ir radiofono sustojo sovietų šarvuočiai. Po kelerių dienų uždrausta pradėti programą įprasta tvarka. Liepos mėn. Lietuva tapo „Tarybų Respublika“, jos radiofonas perėjo Maskvos R. komiteto žinion, prasidėjo raudonoji okupacija. Anglijos radijas pranešinėjo apie vokiečių divizijų telkimą So. Sąj. pasienyje. 1941 m. birželio 22 d., sekmadienį, apie 5 val. ryto pasigirdo duslūs sprogimai Aleksoto pusėje, pasirodė dūmų kamuoliai virš aerodromo. Žinių apie prasidėjusį karą pranešė Berlyno radijo stotis. Po dviejų valandų klausėmės Molotovo kalbos, kurią vėliau Kauno radijas pakartojo lietuviškai ir be komentarų, o vėliau nutilo. Birželio 23 d. 9.30 ryto prabilo Kauno radijas. Sugrojus Lietuvos himną, paskelbtas Lietuvos valstybės atstatymas. Jau sekančią dieną radiofonas buvo įjungtas į Vokietijos radijo tinklą, programa pradėta „Žygio maršu į Rytus“. Netrukus Lietuva tapo „Ostlandu“. Tik radiofono tarnautojų pastangomis programoje reikėsi patriotinė dvasia. Griežtai uždrausta klausytis radijo laidų-stočių nesančių Vokietijos okupuotuose kraštuose, grėsė žiaurios bausmės.

Vokietijos radijo žinios buvo klaidinančios. Tėvas sukonstravo trumpųjų bangų imtuvą. Klausėme anglų BBC žinių, kurios atskleidė vokiečių armijų nesėkmes rytų fronte, ir informavo apie Vakarų sąjungininkų invaziją Normandijoje. Kauno radijo transliavo vokiečių žinias apie sėkmingas atakas ir sėkmingą linijų trumpinimą rytiniame fronte. Raudonoji armija artėjo prie Lietuvos. Daugelis radijo klausytojų traukėsi į Vakarus. Traukdamiesi iš Kauno vokiečiai radijo stotį išsprogdino. Nuosavą radijo imtuvą

įsigijau 1945 m. Vokietijoje...

Pirmasis Kauno radijo pranešėjas P. Babickas mirė 1991 m. Brazilijoje – prieš 65 metus pradėjęs tarnybą radiofone.

2001 m., minint radiofono 75-ąją sukaktį, S. Daukanto gatvėje prie namo pritvirtintos dvi memorialinės lentos. Viena jų primena, kad čia 1933 m. sausio 1 d. pradėjo veikti Kauno radiofonas, antra – kad 1941 m. birželio 23 d. sukilimo metu Kauno radiofone buvo paskelbtas Laikinosios vyriausybės pareiškimas „Nepriklausomybės atstatymo deklaravimas“.

KAIP GYVENSIME PO 100 METŲ?

ALEKSAS VITKUS

Ar nebūtų įdomu ir prasminga šiek tiek stabtelėti ir pagalvoti, kur mes einame, ir kaip mūsų sekančios kartos gyvens, sakykime, po šimto metų. Ar svajotojų mūsų tėvai ir seneliai prieš šimtą metų apie tuos išradimus ir patogumus, kuriais mes naudojames ir džiaugiamės nei minutei nesustodami pagalvoti, kad tai dar taip nauja ir praėjusiai kartai taip neįprasta. Pabandyčiau mesti žvilgsnį į ateitį, ir atspėti, kaip mūsų vaikų vaikų gyvenimas po šimto metų.

Per paskutinius šimtą metų mes užmiršome logaritminę liniuotę ir rašomąją mašinėlę, kurios kažkaip nejučiomis pavirto nostalginiiais ir beveik muziejiniiais eksponatais. XX-oje šimtmečio pradžioje pergyvenome elektros amžių, kiek vėliau atomo amžių ir dabar esame kompiuterinio amžiaus priešaušryje. Po šimto metų tie šios dienos kompiuteriai turės jau beveik neribojamą atmintį. Jie bus dar mažesni, o spausdintuvai - labiau visapusiški, o raidžių klavišai daug kur pranyks, nes kompiuteriams duomenų informacija ir įsakymai galės būti duodami žmogaus balsu.

Po šimto metų inžinieriaus darbas ir visos visuomenės gyvenimas bus įtaigojamas šių trijų pagrindinių faktorių:

1. Pasaulyje gyvens dvigubai tiek žmonių kiek šiandien jame gyvena.
2. Akmens anglių ir alyvos didžiulis trūkumas.

3. Kompiuteriai.

Beveik viskas bus kontroliuojama ir valdoma kompiuteriais. Inžinierius savo darbe naujus produktus projektuos kompiuterio pagalba. Fabriku gamybinės konvejerių linijos bus valdomos kompiuterių. CAD/CAM (computer aided) užleis vietą CD/CM, kurie atliks patys visą dizaino ir fabrikavimo funkciją, nors ir vis dar padedant pačiam inžinieriui. Jei ekstrapoluosime iš dabartinių pažangos žingsnių, matysime, kad bet kokios gamybos išdirbiniai taps mažesniais, labiau našiais ir, žinoma, komplikuotesniais.

Medicinos srityje atsiras ištisa eilė naujų, greitesnių ir geresnių diagnostikos instrumentų. Rentgeno spinduliai bus daug saugesni, MRI mašinos ne tik atpigs, bet ir bus greitesnės, o mechaniskus grąžtus ir chirurginius peilius pakeis lazeriai. Apsilankymai pas gydytoją taps retenybe, nes įprastiniai testai ir maži kūno negalavimai bus apdorojami kompiuterių. Jei pacientui reikėtų vaistų, kompiuteris išrašys receptą, kuris elektroniškai bus nusiųstas į vaistinę.

Beveik visa mokymo programa bus vedama kompiuterių, nors žemesnėse klasėse mokytojai dar bus reikalingi vaikams išmokyti skaityti ir rašyti, ir kaip naudotis kompiuteriu. Po to aukštesnėse klasėse vien tik kompiuteriai ves visą mokymą. Užduoti namų darbai bus mokinių atliekami namuose kompiuterių pagalba. Kompiuteris tikrins darbus ir juos vertins pažymiais. Aukštosiose mokyklose kompiuteriai bus naudojami analizuoti tyrimuose ir eksperimentuose rastus davinius.

Šeimyninio namų pasilinksminimo (entertainment) sferoje senos plokštelės jau seniai bus pamirštos, ir aukšto tikslumo garso perdavimo garsiakalbiai bus įrengti kiekviename bute. Po 100 metų televizorių ekranai bus daug didesni, maždaug natūralaus žmogaus dydžio, ir kompaktiniai diskai bus gerokai mažesni. VHS video juostų formatas bus taip pat užmirštas, taip kaip ir jau dabar baigiamas užmiršti BETA formatas ir 8-ių takų juosta. Išstos filmos, kartu su absoliučiai tikslaus garso įrašymu bus rekorduojamos pašto ženklų dydžio plokštelėse.

Televizijos programos bus siunčiamos per visą pasaulį naudojant šimtus kanalų. TV stotys, kurių siųstuvai bus įrengti aplink žemę skraidančiuose sateliutuose, galės netrukdomai nuo atmosferinių sąlygų perduoti savo programas per visą pasaulį be kabelių pagalbos. Kompiuterių ir televizijos dėka klausytojas ar žiūrovas jausis kaip pats sėdintis koncertų salėje ar bet kokio sporto arenoje. Žaidimus kaip kortas, ar šachmatas, pakeis kompiuteriai, o žaidėjas ar lošėjas jausis kaip aktyvus žaidimo dalyvis.

Aukštos definicijos televizija ir aukštos kokybės garsas gaunamas namuose leis žiūrovui ar klausytojui tuo džiaugtis nepaliekant namų šilumos ir atmosferos. Ir vis

dėlto žinovai ir psichologai tvirtina, kad sporto rungtynės ir koncertai vis tiek liks populiarūs, kadangi jie suteiks žmonėms galimybę bendrauti su savo draugais ar kaimynais. Bus išrasti nauji elektroniniai orkestrų instrumentai, kurie išgaus garsus, kurių neįmanoma išgauti iš dabartinių instrumentų. Garso ir grafinės sistemos sporto stadionuose leis kiekvienam žiūrovui jaustis kaip sėdinčiam pačiame pirmame suole, prie pat aikštės, kur vyks pats žaidimas.

Prieš šimtą metų nebuvo radijo, ir telefono sistema žengė tik pačius pirmuosius žingsnius. Šiandien tos abi technikos susijungė į vieną - mobilų telefoną. Už šimto metų telefonu bus galima susisiekti visame pasaulyje mažo formato siųstuvais/priimtuvais. Tam energijos šaltinis bus naujos baterijos ar kuro celės, kurių energija maitins telefonus ištisais mėnesiais ar net metais.

Kadangi daugumas žemėje randamų kuro formų, kaip anglis, nafta ir pan., bus jau išnaudotos, pasaulio energijos dideli poreikavimai bus dengiami branduoliniomis reaktoriais, arba nuolat atsinaujinančios energijos šaltiniais, kaip vanduo, įskaitant ir vandenilį, vėjas ir saulę. Visokio tipo jėgainės bus sujungtos tankiu energijos paskirstymo tinklu.

Mokslininkai numato, kad po šimto metų su superlaidininkų pagalba bus galima atsisakyti skilimo (fission) principo branduolinių jėgainių, ir pereiti į sulydymo (fusion) tipo jėgaines, kurios vandenilio atomus perkaitins iki kelių milijonų laipsnių karščio, tame procese sulydant branduolius į vieną masę ir išgaunant didelius kiekius palyginant saugios branduolinės energijos.

Superlaidininkai ir supermagnetai pakeis generatorių ir transformatorių našumą, ir tuo sumažins jų fizinį dydį ir svorį. Labai žemoje temperatūroje patalpinti palyginant labai ploni laidai ir kabeliai galės nešti tūkstančių amperų stiprumo sroves. Kadangi superlaidininkų varža sumažėja iki nulio, magnetinės energijos akumuliacijos ritės neturi jokių nuostolių, ir jose naktį, kai būna palyginant žemas energijos poreikavimas, užkrauta energijos srovė galės pastoviai cirkuliuoti, kol dienos metu ji tą energiją atiduos tinklui aukšto energijos poreikio metu.

Magnetinės levitacijos traukiniai, "skrisdami" oru, neturės jokios bėgių trinties nuostolių, galės vežti keleivius ir prekes dvigubai didesniu greičiu negu dabartiniai greitieji Japonijos "Shinkansen" traukiniai. 500 km/val. traukinio greitis taps kasdienybe. Panašiai bus išvystyti ir greitieji prekių pervežimo laivai varomi superlaidumo magnetų.

KELIO DEŠINĖ AR KAIRĖ

PRANAS NARIS

Gamybinius procesus ir produktų masinę gamybą perims robotika. Mechanikai konstruos tik naujų gaminių prototipus ir darys jų pataisymus. Fabrikai bus visiškai automatizuoti. Dauguma gyvenamųjų namų bus statoma fabrikuose, nors nemaža dalis žmonių gyvens jau ne individualiuose rezidencijose, bet didžiulėse daugiaaukštėse butų kolonijose.

Maisto ir panašių produktų prekyba bus vedama prie kompiuterių terminalų. Produktai bus demonstruojami dideliuose ekranuose, kartu su kaina ir įpakavimo dydžiu. Parduotuvėse ilgose eilėse lentynų su prekių pavyzdžiais pranyks. Pirkėjas į mobilų kompiuterį įdės savo norimų prekių pavadinimus ir savo banko kortelę, o po kiek laiko robotai išrinks tas prekes iš sandėlių, ir pasiųs jas pirkėjui į jo koloniją paskirstymui. Gyvenantieji individualiuose namuose prekes patys gabens namo.

Važinėsim elektriniais automobiliais, varomais aukštos energijos lygio akumuliatorių ar branduoline energija. Magnetinė levitacija suteiks automobiliui lygesnį važiavimą, nors ypatingai didelių greičių, pagal specialistų spėjimus, dėl saugumo sumetimų, reikės laukti net XXII-o šimtmečio. Padangų ir su jomis surištomis bėdomis jau nebebus. Mašinas parkuoti bus daug lengviau, nes jas bus galima įvairuoti į prie šaligatvio esančią neužimtą vietą ir skersiniu įvažiavimu. Sofistikuoti jaustukai perspės vairuotoją dėl kelio kliūčių, ir duos įspėjimą signalą, kai bus reikalinga bet kokia pataisa ar normalus einamasis remontas. Automobilyje įrengta navigacijos sistema rodyt vairuotojui trumpiausią ir patogiausią kelią į jo pasirinktą kelionės tikslą.

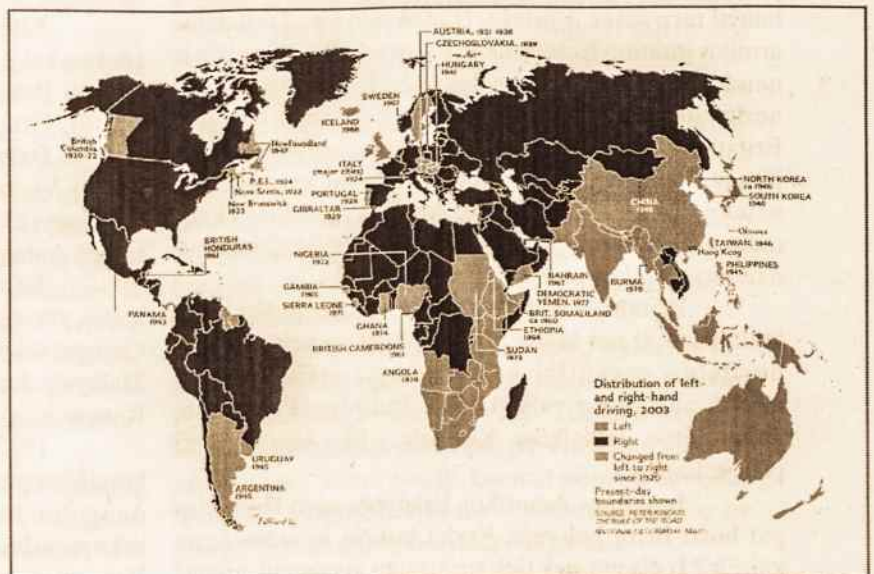
Nors mūsų sekančios kartos tų visų patobulinimų ir pagerinimų ir sulauks, esu tikras, kad po šimto metų bus ir tokių naujų atradimų, kurių mūsų ribota vaizduotė negali net įsivaizduoti. Tikrai gaila, bet būtų beprasmiška sakyti: "Pagyvensim, pamatysim".

Kuria puse kelio važiuojame? Priklauso, kurioje pasaulio dalyje apie tai klausi. Daugelis atsakys kad dešine. Įsivaizduokite - darbo reikalais nuvykote į Pakistaną. Vieni bendradarbiai, ten nebuvę, jums gal pavydėjo įdomaus paskyrimo, kiti, jau ten buvę, šypsosios ir kažką tarp savęs šnabzdėjosios. Kada jų paklausi tiesiog, atsako - nuvažiuosi ir pamatysi. Taip ir buvo. Didžiausia mano nuostaba buvo, kad Pakistane, visi - automobiliai, dviračiai, arkliai, kupranugariai - kas tik naudojasi keliu, judėjo kairiąja to kelio puse. Kaip visa tai labai keistai atrodė. Ir kaip lengvai gali patekti po automobilio ratais ar arklio kanopomis. Mano visa laimė buvo, kad man nereikėjo tuoj pat sėsti už vairo. Naujai susipažinti bendradarbiai, kai reikėjo, pavėžindavo. Po truputį palengva pripratau. Bet automobilį užsispyręs pirkau su automatine transmisija. Taip varomas automobilis, vietiniams gyventojams buvo beveik stebuklas. Man tai buvo didelis patogumas. Viena, nereikėjo kaire ranka keisti bėgius. Antra, daug lengviau buvo sekti judėjimą. Žinoma, buvo ir daugiau nuostabų, bet likime prie eismo.

Įdomų straipsnį, kuria kelio puse važiuoti, kai atsirandi svetimoje valstybėje, radau Chicago Tribune Kelionių skyriuje. Rašo William Ecenberger.

Pasaulio didžiama naudojasi dešine kelio puse, bet penkiasdešimt vienoje šalyje - Didžiojoje Britanijoje, Kenijoje, Japonijoje, Airijoje, Kipro saloje, Australijoje, Indijoje ir kitur, o taip pat, kaip jau sakiau, Pakistane - eismas vyksta kairiąja kelio puse. Nors didesnė pasaulio dalis juda 'kaip reikia' - naudoja dešinę kelio pusę. Dar vienas nemalonumas dešiniesiems: kai tu naudojiesi kaire puse važiuojamą automobilį, tu nebe sėdi automobilio kairėje, bet dešinėje, ir kairiąja ranka keiti bėgius. Iki nepripranti - labai nemalonu.

Laivininkystėje nėra jokios bėdos. Visose pasaulio dalyse laivai prasilenkia tik iš dešinės pusės. Kodėl tokios taisyklės nebuvo

pritaikytos sausumos susisiekime sunku suprasti. Nėra ir tiek. Kaip vystėsi susisiekimas sausumose ?

Australijos istorikas M.G. Lay rado pirmąjį kelių nuorodą. Tai Vakarų Kinijos Zhou dinastijoje apie 1100 pr.K. buvo įsakyta: "Dešinioji kelio pusė yra skirta vyrams, kairioji pusė moterims ir vidurys karietoms." Pagal Lay, kiniečių biurokratai šias taisykles taikė tik pagrindiniams keliams ir daugiau rūpinosi, kad būtų išlaikytas protokolas, o ne išvengta susidūrimo nelaimių.

Ankstyvaisiais Romos laikais, norint sumažinti susigrūdimą per Tiber upės tiltą, buvo išleistas įsakymas, kad visas eismas naudotų tilto kairiąją pusę. Atrodo, kad eismas visą tūkstantį metų daugiau ar mažiau judėjo kairiąją kelio pusę.

Manoma, kad kairioji kelio pusė paplito visoje Europoje po popiežiaus bulės apie 1300 metus, bet nėra stiprių įrodymų tai paremti. Iš tikrųjų, pagal istoriką Peter Kincaid radusį įrodymų, kad švenčiant jubiliejinius 1300 metus, Popiežius Bonifacas VIII įsakė piligrimams, einantiems į Šv. Petro baziliką, naudoti dešinę Šv. Angelo tilto pusę.

Britanijos salose kairiosios kelio pusės naudojimas buvo išvystytas riterių. Jojantys riteriai galėjo geriau kautis jei jie jojo kairiąją kelio pusę, nes arklio vadžios ir skydas buvo laikomas kairioje rankoje, o ginklas dešinėje. Tokia taisyklė, žinoma, tinka tik dešinrankiams ...

Kairioji kelio pusė buvo pritaikyta vežimų ir karietų vežėjams, kurie sėdėjo važiuoklės dešinėje pusėje. Jei jie važiuotų dešine kelio pusę, dėl siaurų miesto gatvių, jie negalėtų naudoti botagų ...

Prancūzijoje buvo pasirinkta kelio dešinioji pusė, lyg tai norėta pasipriešinti prancūzų revoliucijai. Yra ir kitokių nuomonių. Būk tai, Napoleonas buvo kairiarankis ir jis įsakė savosioms armijoms žygiuoti dešiniąją kelio pusę, idant jis pats galėtų kardą laikančią savo ranką laikyti tarp savęs ir priešo. Napoleono visa laiminčios armijos įpratino Europos kraštus pasekti jų pavyzdžiu ir naudoti dešinę kelio pusę. Ir tik dvi Europos valstybės nesinaudojo tuo įpročiu. Vakarų Europoje, tai buvo Britanija ir Švedija, į kurias Napoleono armijos nebuvo įžengę. Daugelyje Rytų Europos valstybių, kuriose buvo naudojama kairė kelio pusė, Antrojo pasaulinio karo metu užkariautojų vokiečių buvo priversti susisiekimui naudoti dešiniąją kelio pusę.

Britanijos imperijoje buvo įprasta judėti kaire kelio pusę. Ir net šalyse po karo, kuriose britų vėliava nusileido paskutinį kartą, naujai atsikūrusiose nepriklausomose valstybėse - Indijoje, Pakistane, Australijoje, Jamaikoje, Kenijoje - liko senoje kelio pusėje: kairėje.

Jungtinės Amerikos Valstybės savo laiku taip pat buvo Britų kolonija. Kodėl tad čia nevažinėjama kairėje? Ir čia yra šiek tiek suraizgytų atsakymų, vienas

iš jų, gal ir politiškas. Girdi, kolonistai labai priešinosi bet kokiems Senojo pasaulio įpročiams. Vienas iš anksčiausiųjų Amerikos eismo judėjimo taisyklių buvo: vežėjai turi savąsias važiuokles laikyti dešinėje kelio pusėje. Pirmoji valstija tokį įstatymą įvedusi buvo Pensilvanija 1782 metais.

Pasaulyje buvo ir gan vėlų kelio kryptių pakeitimų. 1967 rugsėjo 3, 4:50 val. ryto Švedijoje buvo sustabdytas eismo judėjimas. Važiotojai sustojo vieną minutę. Pervežė savo susisiekimo priemones į kelio dešinę pusę. Čia palaukė iki 5:00 val. ryto. Tai gal būtų vienas iš sudėtingiausių eismo judėjimo veiksmų. Planavimas truko ketverius metus, valstybei kainavo \$120 milijonų. Švedija prisitaikė prie likusios Skandinavijos ir be jokių susisiekimo nelaimių. Kai tokį pakeitimą darė 1920 metais Kanados British Columbia provincijoje, įvyko keletas mažų nelaimių. Daugiausia kentėjo arkliai. Jiems niekas iš anksto nepranešė apie pakeitimus... Kadangi arkliai buvo įpratę naudoti kairiąją kelio pusę, jiems reikėjo kelių mėnesių kol priprato prie naujovės.

Italai provincijose važiavo kaire kelio pusę, miestuose jie naudojo dešinę pusę. Mussolini įsakė italams keliauti dešine pusę. Kinijos generolas Chiang Kai-šekas - prieš komunistinėje Kinijoje - 1946 metais įvedė naudoti dešinę kelio pusę.

Pats sunkiausias kelio krypties suvienodinimas vyko Austrijoje. Čia viena krašto dalis važiavo dešine kelio pusę, kita - kaire. 1805 metais Napoleono užimta dalis naudojo kairę pusę. Hitleriui užėmus Austriją 1938 metais, eismo judėjimas buvo tučtuojau pritaikytas prie Reicho - dešinėsios kelio pusės. Toks staigus krypties pakeitimas, daugelį austrų naudojusių kairiąją pusę, sukėlė paniką. Vienos tramvajų susisiekimas kuri laiką dar vis važiavo senąja - kairiąją - pusę, kai visi kiti važiavo dešiniąją.

Kitos valstybės, pakeitusios važiavimą iš kairės į dešinę kelio pusę, buvo Čekoslovakija (1939), Vengrija (1939), Panama (1943), Argentina (1946), Filipinai (1946), Urugvajus (1346), Etiopija (1946), Gambija (1965), Bahrain (1967), Islandija (1968) ir Burma (1670). Vienintelė vieta, kur judėjimo kryptis pasikeitė iš dešinės į kairę, įvyko 1978 metais Okinavoje, Japonijos saloje, Antrojo karo metu okupuotos JAV.

Tarp tų 51 valstybių, kuriose eismas laikosi kelio kairės, yra: Airija, Japonija, Australija, Naujoji Zelandija, Cayman salos, Bermuda, JAV Virgin salos, Kipras, Bali, Malaysija, Jamaika, Barbados, Antigua, St. Lucia ir Hong Kongas.

1913 metais buvo sudarytas tarptautinis komitetas panaikinti dvigubą sistemą, buvusią "židiniu daugelio susisiekimo nelaimių bei sunkumų" ir rekomenduoti eismo taisykles visoms valstybėms. Pirmasis pasaulinis karas visas dėtus pastangas pagerinti

eismą sugriovė.

Gal kaire puse važiojamoje Bermudoje buvo rastas geriausias receptas, kaip išvengti nelaimių, kita puse įpratusių važiuoti šoferių: Bermudoje neleisti iš viso svetimtaučiams vairuoti automobilių.

Atsiradusiam svetimame krašte piliečiui, visą savo ligšiolinį gyvenimą važinėjusiam dešiniąja kelio puse, William Ecenberger pataria: nepaprastą atydą, nepasitikėjimą savo instinktais, nuolat prisimenant - arba šalia savęs sėdintį palydovą, kaip žmoną ar draugą ir tau primenantį - važiuoti kaire kelio puse.

Nuomokis automobilį su automatine transmisija, jei tokių yra agentūroje. Venk, jei gali, vairavimo tik ką išlipus iš lėktuvo. 'Jet lag' tik pablogins padėtį. Jei jau reikia būtinai naudoti automobilį, saugokis praeivių. Prisimink, kad kaire puse važiuojamame krašte, turi žvelgti pirmiausia į dešinę - iš tos pusės atvyksta eismas.

AIŠKUS TECHNINIS RAŠYMAS

ISOLDA V. SIMKIENĖ

Vienas iš pagrindinių aiškaus ir suprantamo rašymo principų yra tas, kad geras tekstas turi perteikti ir rašinio esmę, ir sukelti skaitytojui susidomėjimą į išdėstytas mintis. Geras rašymas reikalauja ne tik gero rašančiojo žodyno ir noro jį plėsti, bet ir jo nuolatinio domėjimosi kalba, siekiant geriausio rezultato.

Geras rašytojas privalo rašyti taip, tarsi norėtų užmegzti asmeninį ryšį su skaitytoju. Jis kurdamas tekstą privalo nuolat galvoti kam jis rašo, kas jo tekstą skaitys, ir rašyti būtent tiems žmonėms. O rašant techninį tekstą autoriui išskyla ir dar viena atsakomybė - tekstą sukurti tokį, koks būtų suprantamas ir tiems kurie neturi techninio išsilavinimo.

Rašytojas turi nuolat savęs klausti: "Ar mano skaitytojai supras išdėstytas mintis ir idėjas? Kiek ir kokių techninių žinių reikia pateikti, kad jos būtų suprastos ir įsisąmonintos? Ar aš jas gerai perteikiu?". Techninių tekstų rašytojas taip pat turi paklausti savęs: "Ko aš tikiuosi iš savo rašinio? Ar mano tikslas yra padaryti įspūdį skaitytojams, juos paveikti, ar išreikšti savo nuomonę? Ar mano naudojami žodžiai padeda teisingai pateikti informaciją bei išreikšti idėjas, o ar aš juos naudoju tam, kad parodyčiau, kad esu šios srities ekspertas?".

Be abejo, į šiuos klausimus nėra lengva atsakyti ir geras techninių tekstų rašytojas juos turi labai gerai apgalvoti. Mokslo ir technologijų srities kalba neturi būti

**Isolda V.
Simkienė**

šalta, pompastiška, pilna sunkių žodžių ir išsireikškimų - juk rašoma įvairių patyrimų žmonėms. Kai kurie techninių tekstų rašytojai naudoja tokią beasmenę kalbą, vengdami vartoti asmeninius įvardžius, jog turinys tampa visai nuobodus ir tuščiažodis. Geras tokio teksto pavyzdys būtų: "Šiuo metu apie šiuos chemikalus turima informacija yra labai ribota". Kodėl nepasakyti: "Mes mažai žinome apie šiuos chemikalus". Inžinierius ataskaitoje gali parašyti: "Buvo atlikti bandymai", nors geriau būtų vartoti asmenišką "Mes atlikome bandymus".

Daugelis žymių žmonių rašė paprastai ir tiesiogine kalba. Louis Pasteur straipsnis apie kelio užkirtimą pasiutligės plitimui ir Marie Curie ataskaita apie radiumo atradimą yra tikrai geri įdomios ir nesunkiai skaitomos literatūros pavyzdžiai. Einšteino darbai, nors buvo parašyti klasikine vokiečių kalba, naudojo tiesioginę kalbą ir yra aiškūs. O štai kaip George Washington aprašė vyšnios nukirtimą: "aš ją nukirtau kirviu", o ne "ji buvo nukirsta aštriu pagalastu įrankiu". Asmeninių įvardžių vartojimas efektyvus bendravimo vardan tikrai nėra nuodėmė. Pagrindinis dalykas yra bendrauti su skaitytoju, o tai reiškia perduoti aiškia, suprantamą informaciją.

Kiekvienas verslas ar profesija turi savo žargoną, kuris susiformuoja dirbant tam tikrą darbą, bendraujant su savo rato žmonėmis. Tai yra priimtina ir natūralu, ir tokia kalba, be abejo, palengvina tarpusavio bendravimą ir darbą. Tačiau žargono vartojimas priimtinas tik tam tikroje aplinkoje, o už jos ribų jis gerokai apsunkina bendravimą su jo nežinančiais žmonėmis.

Sugebantis techninių tekstų autorius turi įsisąmoninti pagrindines rašymo taisykles, bet neturi jų laikytis aklai ir be jokių išimčių. "Tikslų ir teisingų" taisyklių laikymasis nebūtinai pavers tekstą aiškiu ir suprantamu. Būna atvejų, kuomet pirmenybę reikia atiduoti "poetiško stiliaus" panaudojimui, o ne griežtam gramatinių taisyklių laikymuisi.

Prityrę, geri rašytojai, rašo trumpais, lengvai suprantamais žodžiais ir sakiniais, kad idėjos būtų perduodamos skaitytojui aiškiai ir lengvai suprantama kalba. Geri rašytojai paprastai naudoja sklandžią, tolydžią ir lengvai skaitomą kalbą, kuomet atrodo, kad žodžiai tarsi seka tam tikru ritmu. Rašymo būdas labai priklauso nuo kaip galima tikslesnio skaitytojų auditorijos numatymo, nuo to, ką autorius nori jai pasakyti, ir koks kalbos stilius labiausiai patrauktų ir sudomintų skaitytojus.

Kad techninis raportas ar straipsnis pasiektų tikslą, būtinas išsamus jo turinio apgalvojimas ir struktūros numatymas. Gera technine ataskaita turi suteikti supratimą apie problemos sprendimą, aprašytus rezultatus ir įvertinti galimus trūkumus. Ypač efektyvus būdas yra rašyti stiliumi, kuris yra asmeninis ir nesunkiai suprantamas. Žinoma, rašant techninius tekstus, tikslumas yra vienas iš svarbiausių aspektų. Visuomet yra būdų sukurti sakinį taip, kad jis perteiktų informaciją ir tiksliai, ir aiškiai.

Gal būt geriausias neaiškios ir sunkiai suprantamos kalbos pavyzdys yra produktų instrukcijos. Dažnai susiduriame su sunkumais naudodami šiuolaikines technologijos produktus, palikti vieni akis į akį su gaminio vartojimo instrukcijoms. Kas iš mūsų nėra patyrę sunkumų skaitant neaiškias instrukcijas nusipirkto daikto? Blogai organizuotas tekstas, ilgi, techniniai žodžiai ir sakiniai, neaiškios iliustracijos sudaro daug sunkumų bandant išmokyti įgyto daikto vartojimą. Lengvai skaitomos ir suprantamos produkto instrukcijos yra tiesioginai susiję su verslo sėkme. Jei vartotojas lengvai išmoks naudoti nusipirktą daiktą, jis ar ji, be abejonės, rekomenduos jį ir kitiems. Iš kitos pusės, prastos instrukcijos neabejotinai pakenks gamintojo ir jo produkcijos reputacijai.

Gyvename amžiuje, kuriame mus tiesiog užgriūna techninė informacija. Inžinierius, dirbantis technologijos pasaulyje, turi būti kompetentingas rašytojas. Informacija, kurią jis kruopščiai renka, turi būti ir tinkamai perduodama kitiems, nes kitaip ji bus arba neteisingai suprasta, arba ir visai prarasta. Pavyzdžiui, inžinieriai praleidžia daugiau nei pusę savo darbo laiko rašydami ar skaitydami ataskaitas, įvairių dokumentaciją, duomenų analizes ir įvairiausių kitus dokumentus. Inžinierius, turintis gerus rašymo įgūdžius, visa galva pralenkia savo kolegas. Atlyginimas tiems, kurie sugeba efektyviai bendrauti, yra didelis: profesinis pripažinimas, kilimas karjeros laiptais, pasitenkinimas savo darbu. Todėl gaila, kad kai kurie taisyklingą rašymą laiko nelabai svarbia disciplina, nekreipdami dėmesio ar jų skaitytojai supras visas technines detales ar ne. Gaila, kad daugelis technikos mokyklų taip pat nekreipia reikiamo dėmesio į gero rašymo įgūdžių lavinimą, o kuomet studentai įgyja mokslinį laipsnį, paprastai būna per vėlu. Kuo anksčiau pradėtas proporcingas tiek mokslinių, tiek humanitarinių disciplinų mokymas labai padėtų tiems, kurie vėliau pasirinktų technines ar mokslines studijas.

Rašymas, tiek techninių, tiek kitų tekstų, yra labai svarbi disciplina ir reikalauja išsamaus tekstų apgalvojimo

ir nuoseklios darbo organizacijos. Mūsų gyvenimas vis labiau ir labiau siejasi su mokslo ir technikos vystymusi, taigi labai svarbu, kad ši informacija būtų ir efektyviai sklaidžiama.

Isolda Simkus (Simkiene) turinti virš 20 metų patirtį dirbant su Fortune 500 korporacijomis vadovaujant komunikacijos ir techninės rašybos programoms. Yra paruošus ir teikė apmokymo seminarus aiškaus rašymo, technikos ir komunikacijos srityse.

PLIENIETIS DIP. INŽ. VIKTORAS DARGIS ATŠVENTĖ 90-METĮ

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Gerbiamas

VIKTORAI DARGI,

*nuoširdžiai sveikiname Jus garbingos 90-ties metų
sukakties proga ir reiškiamo gilius pagarbos jausmus*

Jums - įžymiam inžinieriui,

atstovaujančiam emigracijoje lietuvių specialisto

aukštam profesionalumui ir intelektualumui.

Širdingai dėkojame už didelę pagalbą mūsų universitete

atkurta Plieno korporacijai,

kurioje ir dabar ryškūs Jūsų aktyvios įvairiapusės veiklos

ženklai, tapusieji geru orientyru mūsų studentijai.

Linkime Jums neblėstančios energijos

ir geros sveikatos.

Rektorius

Ramutis Bansevicius

2004 m. balandžio 9 d.

*Gerbiamieji Kauno Technologijos universiteto
Rektoriai reiškiau savo nuoširdžią padėką už šį
taip malonų manęs pasveikinimą.*

Viktoras Dargis

Pradžios mokyklą ėjau Pažaislyje, kur mano dėdė buvo vienuolyno kapelionas. 1932 m., baigęs Kauno Jėzuitų gimnaziją, įstojau į VDU-to Technikos f-to Statybos skyrių. Priklausiau Plieno vyriai ir 1938-39 metais buvau jos vadu. 1934-35 m. Karo Mokykloje atlikau karinę prievolę, gaudamas atsargos jn. leitenanto laipsnį.

Studijų metais vasaros laiku atlikdavau praktiką prie įvairių statybų. Vieną praktiką turėjau Čekoslovakijoje, kitą Švedijoje. Vieną metą teko pertraukti studijas, kad pabaigčiau pradėtas statybas. Baigęs mokslą ir apsigynęs diplominį projektą "Autostrados gelžbetoninis viadukas ties Rumšiškėmis", pradėjau dirbti nuo 1941-ųjų metų, Statybos Valdybos Tiltų skyriuje.

1944 metų gale pavyko pasitraukti į Vokietiją. Pasilikti savo krašte nemačiau galimybės, ypač, kad mano jaunesnis brolis Vytautas buvo išvežtas per 1941 metų trėmimą ir laike metų nužudytas.

Kanadoje gyvenu nuo 1948-ųjų metų. Trisdešimt metų išdirbau geležinkelių kompanijoje CNR - Canadian National Railways, paskutinius 11 metų buvau St. Lawrence Region statybų skyriaus viršininku. Šiam regionui priklauso visa Quebec'o provincija, dalis Ontario, bei Vermonto. Statybos darbai buvo atliekami su kontraktais arba kompanijos darbo jėga. Statybas daugumoje sudarė tiltai, geležinkelių stotys, bei kitokie pastatai ir geležinkelių tiesimas.

Patį įdomiausią darbą man teko atlikti, vadovaujant, kartu su projekto vedėju, statybai 1956-61 metais automatinio Montrealio Hump Yard. Tuo laiku tai buvo pats didžiausias ir moderniškiausias šios rūšies projektas pasaulyje, todėl atvažiuodavo jį pamatyti iš daugelio kraštų inžinieriai, kuriuos apvežiodavau po visą statybą. Pats svarbiausias vizitas buvo rodos 1961 m. kai turėjau garbės parodyti šį projektą mūsų geodezijos profesoriumi S. Dirmantui.

Montrealio projektą sudaro du kalneliai ir du klasifikacijos yardai (parkai). Vienas pagrindinis sudarymui

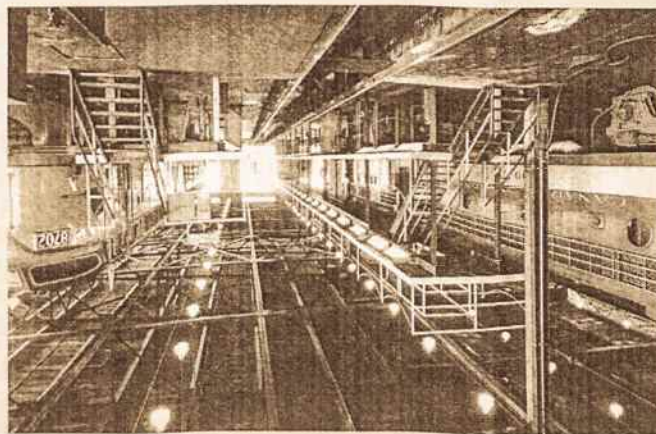
VDU-to pirmieji inžinieriai po paskelbtos nepriklausomybės, apgynę 1941.06.06 savo diplominius darbus. Stovi iš kairės: Jeronimas Vytautas Dabrila, Jurgis Okonis, Jurgis Gimbutas, Aleksandras Petrulevičius, Stasys Laurinavičius. Sėdi iš kairės; Aleksandras Bulota, Viktoras Dargis, Kazimieras Bučas, Domas Pekarskis.

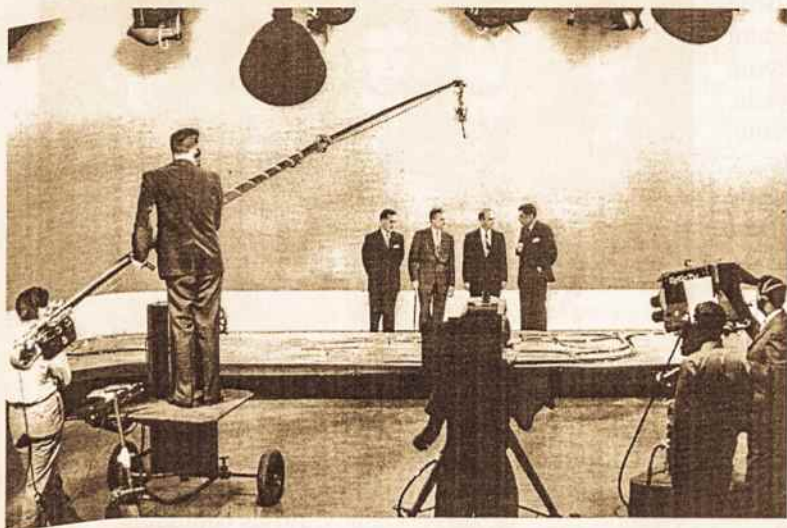
Diesel shop, kur patikrinami ir pataisomi lokomotyvai.

Dana ir Viktoras Dargiai švenčiant Viktoro 90-šimtmetį

Diesel shop vidaus vaizdas

Specialioje TV programoje Viktoras Dargis (antras iš kairės su rodykle) paaiškina statybą prie didžiulio projekto modelio, 1961 atidarant Monrealio "Yardą". Primas iš dešinės Jimmy Tap TV programos vedėjas. Šalia jo pradinio projektavimo inžinierius. Pirmas iš kairės būsimasis "yardo" operavimo menedžeris.

*Linkime ir mes Jums
geros sveikatos
ir neblėstančios energijos.*

T.Ž. redakcija

naujų traukinių į skirtingas tolimas vietas, antras perskirstymui į vietines Montrealio vietas. Pagrindinis tam turi 84 klasifikacijos kelius (tracks), vietinis 40 kelių.

Vartojama traukos jėga ir stabdžiai įtaisyti prie bėgių, skirstymui prekinių vagonų ir sudarant naujus traukinius. Vagonai atstumiami į kiekvieno kalnelio viršūnę ir nuo ten paleidžiami šlaitu žemyn, automatiškai nurieda į skirtingus klasifikacijos kelius (tracks).

Dar yra ir daugiau geležinkelio yardų (parkų), stovėjimui atvažiuojančių ir išvažiuojančių traukinių ir kt.

Visas projektas įrengtas žemės plote 1 km. pločio ir 5 km ilgio. Iš viso ten nutiesta 265 km geležinkelio su 650 iešmų, pastatyti 9 kontroliavimo bokštai, ofisų pastatas, lokomotyvų patikrinimui ir pataisymui dirbtuvė (diesel shop) ir kt.

Pabaigus visas statybas, didžiulis Montrealio Yardas buvo labai iškilmingai atidarytas 1961 m. rugsėjo mėn. Man teko padaryti per televiziją pranešimą apie statybą, atsivežus projekto modelį.

Kai baigiau St. Lawrence Regiono statybos skyriaus vadovavimo darbą, 1979 metais persikėlėme gyventi į Torontą.

Mėgau sportą nuo jaunystės. Būdamas gimnazijoje žaidžiau futbolą jos rinktinėje, taip pat buvau ir Karo Mokyklos futbolo rinktinėje. 1939 metais buvau vienas iš keturių plieniečių ski estafetėje, kuri laimėjo pirmą vietą pirmose Lietuvos cross country slidinėjimo lenktynių pirmenybėse. Todėl tai ir Toronte, ypač turint daugiau laisvo laiko, slidinėjimas buvo mano mėgiamiausias užsiėmimas. Vasaros metu golfuodavau ir priklausiau lietuvių klubui. Dabar gi jau užtenka vien gero pasivaikščiavimo.

Esu dar vis registruotas Professional Engineer, taip pat daugelio lietuviškų organizacijų narys. Daug metų buvau Kanados Lietuvių Fondo taryboje ir investavimo komisijos pirmininkas.

Domiuosi mokslu, menu, literatūra ir, aišku, politika, kas vyksta pasaulyje, o ypač Lietuvoje.

Viktoras Dargis

PASAULIS INŽINIERIAUS SUPRATIMU

R. ROMAS BUDREIKA

Inžinierius yra išmokslintas žmogus, kuris vartodamas gamtos išteklius, gali sukurti ir įvykdyti žmonijos patogumui reikalingus dalykus. Europėjine prasme - ingenieur (pranc.) - dar yra protaujantis žmogus, kritiškai vertinantis gamtos ar žmogaus sukurtus reiškinius bei sąvokas.

Šiais laikais inžinieriui jau yra žinoma žemę supančio pasaulio begalybė su tūkstančiais žvaigždžių (saulių) ir žvaigždynų ir mūsų žemės gamta susidedanti iš milijono įvairių rūšių augmenijos bei tiek pat gyvūnų, pradant nuo žmogaus iki mikroskopinės gyvybės.

Beveik visi tie gyvūnai turi visas tas pagrindines, panašias į žmogaus, savęs tęstinumo savybes: veisimosi, ieškojimo patogesnių mitybos sąlygų ir lėto kitėjimo /tobulėjimo, prisitaikymo prie gamtos.

Yra žinoma, kad žvaigždės, žemė ir gyvūnai susideda iš tos pačios medžiagos (materijos) dalelių vadinamų atomais. Pats atomas yra labai sudėtingas. Vien tik pagrindinių atomo dalių yra 12 - elektronas, protonas, neutrinas, quarkai, dar 3 "electronlike particles" ir daug kitų žinomų ir nežinomų. Lengviausia kombinacija tų atskirų „particles“ turėtų būti vanduo. Vanduo, gi, randasi visuose gyvūnuose ir visoje augmenijoje. Elektronams visur vyraujant, visa tai,

bendrai, yra ne kas kita kaip *elektroninė energija. Ji randasi visur, daugiausia ramiam stovyje (išskyrus žvaigždes), bet jos *tankumas (intensyvumas) labai skiriasi, pradedant nuo erdvės, toliau oro, vandens, žemės, žvaigždžių, o tankiausias „black holes“.

Nevisai dar nustatyta, kokios rūšies elektronai (ar quantas) randasi erdvėje, kur žvaigždės savo spinduliais nuolat pildo visą tą erdvę. Taip pat dar nevisai nustatyta kokios rūšies elektroninė energija yra gravitacija, magnetizmas.

Inžinierius daugiausia rūpinasi kaip išnaudoti lengviausiai prieinamą ramios energijos materiją ir ją paversti į darbą, pav., saulės spindulius, saulės sukurtus atmosferinius reiškinius, kaip vėją, patvenktą vandenį. Bet labiausia tai jis naudoja per milijonus metų žemėje iš gyvūnų susidariusius aliejų, dujas bei anglis, o vėliausiai dar ir branduolines medžiagas.

Iš tos, ramioj padėty esančios energijos, jis sukūrė visą žmonijos transportą, visokios rūšies vežimus, lėktuvus, net raketas, galinčias atsiplėšti nuo žemės elektronų (gravitacijos) traukos ir keliauti į tolimes erdves pro labai skystą erdvę. (Jei apie 1915 m. nebūtų surasti dideli požemio klodai aliejaus, dabartinė žmogaus civilizacija būtų atstumta 50, 100 ar daugiau metų).

Jis tą lengvai prieinamą energiją vartoja labai netaupiai ir net teršia jos atlaikais visą žemės gamtą. Kai ta energija būna kai kuriems reikalams nepakankamo stiprumo, dar jis stengiasi panaudoti branduolinę energiją, t.y., materijos energiją, kuri pagal Einšteino formulę $E=mv^2$ yra daug galingesnė, tik jos iššaukimas yra sudėtingesnis. Tas galingumas yra toks, kad keliasdešimt gramų materijos gali sugriauti visą miestą, kaip yra jau buvę.

Prie to viso sukūrimo inžinierius prisidėjo tik tam tikra dalimi. Pradžią davė fizikai-chemikai ir matematikai, kurių idėjas inžinierius tik pritaikė praktiškiems reikalams.

Tie visi mokslininkai suvokė materijos sudėtį, erdvės sudėtį, šviesos sklidimą ir panašiai. Ne su visom tom idėjom inžinierius sutinka, kol jos nėra praktiškai patikrintos. Kai kurios iš jų dar ne visai suprantamos, kaip gravitacija arba pasaulio erdvės sudėtis, kurioje visuomet yra bent žvaigždžių spindulių, sklindančių energijos quantomis. Taigi erdvė nėra tuščia, tik joje elektronų bangų tankumas yra žemas.

Inžinierius, kaip ir kiekvienas žmogus, gyvendamas gamtoje, stebisi, kaip ant žemės atsirado tiek visokios rūšies gyvūnų, žinodamas, kad žemė kadaise buvo nuo saulės atskilęs karštas kamuolys su aktyviais atomais, elektronais.

Kad žemė aušo nėra stebuklas, bet kai iš aktyvių atomų atsirado ne tik vanduo, bet ir ypatingos gyvybės, kurių kūno sudėtis bendrai yra ramioj padėty, bet dar turi kiek energijos savęs tęstinumo reikalams, ir visos tos gyvybės tą energiją turi tik tam tikram laikotarpiui. Tame laike (tarpe) ta gyvybė, daugiausia, perduoda savo energiją vienai ar

keliom panašiom gyvybėm, o pati tampa mažiau sudėtingais atomais ir pasilieka visai ramioj padėtyje žemėje.

Inžinieriui tas viskas neaišku ir čia jam pagelbsti filosofai, žmogiški pranašai, teologai ir jų įvairūs tikėjimai, religijos. Tie tikėjimai stengiasi išaiškinti žemės ir gyvūnų atsiradimą įvairiais būdais. Jie tiki į tam tikrą absoliutinę galybę, kuri sukūrė visą pasaulį per trumpą laiką ir juo rūpinasi. Jie atmeta kai kurių filosofų-mokslininkų išvedžiojimus, kad pasaulio gamta ir gyvūnai atsirado pamažu, ir kad pirminis žmogus tesirūpino tik savo maitinimusi ir pastoge, ir tik vėliau žmonės pradėjo garbinti gamtos reiškinius, paskui į žmogų panašias galingas būtybes ir panašiai.

Griežtos religijos tiki į vieną, kartais tris ar daugiau absoliutinių galybių, kurios rūpinasi žmogumi, jį paiso ar baudžia.

Visi tie filosofų ar teologų tikėjimai inžinieriaus gyvenimą veikia ir, jei jis iš tėvų kokioj religijoj yra gimęs, jis prie jos prisideda nekritikuodamas. Jo protas čia tiesos negali rasti.

Kadangi šiais laikais yra žinoma pasaulio begalybė, neturinti jokių matomų ribų, inžinierius tą mūsų planetos mažumą ir esmę žvaigždyne lygindamas, negali sutikti su protavimu, kad mūsų žemė yra tokia vienintelė. Galima su nemažu tikrumu spėti, kad turi būti ir kitos planetos su panašia ar kitokios rūšies gyvybe. Jo gan trumpas biologinis gyvenimas neduoda laiko su kitais susisiekti ir daugiau sužinoti, nors kiek toliau nuo žemės jis nuskristi gali.

Viską plačiau apimant ir galvojant, kad yra žinoma ir praktiškai nustatyta, jog visi mūsų žemės kūnai ir pati žemė susideda iš mažų dalelių - atomų, o atomuose yra ne kas kita, kaip elektronų energija ramioj ar neramioj padėty (stovyje).

Taip pat gana aišku, kad žemė kadaise buvo mūsų saulės ir jos energijos dalis. O tokių saulų-žvaigždžių yra tūkstančiai ar milijonai, tai žemės gyventojų inžinieriaus "micro" energijos protas niekad nesužinos, kokia yra tos energijos priežastis ar jos kūrėjas. Taip pat jo žemėje sukurti dalykai, kuriais jis taip didžiuojasi, gali būti tik relatyvūs, nes jis neturi su kuo lygintis.

To visko žinojimas inžinieriui nekenkia. Tas tik jį ragina taupyti gamtos išteklius, nustoti teršti mūsų žemę ir vandenį, neprisidėti prie vis galingesnių ginklų gamybos ir visiškai sustabdyti branduolinius ginklus, kurie gali sugriauti pusę mūsų civilizacijos.

*** Visi tie ir panašūs pavadinimai yra autoriaus.**

Žurnalistė Gražina Sviderskytė
Išganaitienė

Darius Išganaitis

SPARNAI PALŪŽO...

Šių metų balandžio 19 dieną Kauno Dariaus ir Girėno aerodrome sudužo dvivietis vienmotoris sportinis lėktuvas "Su 29", kurį valdė Vytauto Lapėno skraidymo mokyklos Istroje direktorius, Lietuvos akrobatinio skraidymo rinktinės narys, lakūnas Darius Išganaitis. Kartu su juo skrido V. Lapėno mokyklos inžinierius mechanikas Rolandas Žiaugrė. Lakūnai, tos dienos popietę, po trumpo apsilankymo Kauno aerodrome, pakilo skridimui atgal į Istrą, Darius Išganaitis, atsisveikinimui su Kauno aerodromo darbuotojais, nedideliame aukštyje padarė keletą akrobatinių figūrų. Atliekant "vertikalią kylančią spiralę", lėktuvas netikėtai perėjo į suktuką, nukrito į žemę ir sudužo. Priekinėje sėdynėje buvęs Rolandas Žiaugrė žuvo nelaimės vietoje. Darius Išganaitis, sunkiai sužalotas, po kelių dienų mirė Kauno medicinos universiteto klinikose. Gegužės 22-ąją Darius Išganaitis būtų šventęs savo trisdešimtmetį. Jis pradėjo skraidyti Kauno aeroklube 1991 metais. 2001-aisiais kartu su Lietuvos akrobatinio skraidymo ekipa iškovojo Europos standartinės kategorijos čempionate sidabro medalius, o 2002-aisiais metais - bronzos. 2003-aisiais Floridoje vykusiame XXII Pasaulio akrobatinio skraidymo čempionate su lietuvių lakūnų ekipa laimėjo komandinę 4-tą vietą. Šį pavasarį jis intensyviai rengėsi dalyvauti Europos akrobatinio skraidymo varžybose Kaune. Prieš pusmetį vedė žurnalistę Gražiną Sviderskytę. Ji taip pat yra gera lakūnė, "Technikos žodžio" bendradarbė. Gražina ir Darius planavo šią vasarą atvykti į Čikagą ir susitikti su ALIAS nariais. ALIAS Čikagos skyriaus valdyba per Vytautą Pesecką užmezgė ryšius su žurnaliste ir tarėsi dėl narių susirinkimo, kuriame Gražina parodytų ir pakomentuotų savo sukurtą filmą-televizijos laidų ciklą apie lakūną kapitoną Romualdą Martinkų "Uragano" kapitonas". Deja, netikėta skaudi nelaimė suardė visus planus.

D. Išganaitis pasiruošęs skrydžiui

"Technikos žodžio" redakcija
ir ALIAS Čikagos skyriaus valdyba
kartu liūdi su Gražina ir reiškia jai
gilią ir nuoširdžią užuojautą.

1991-JŲ SAUSĮ PRISIMINUS

ALGIMANTAS ŽOLUBAS

Vilniaus radijo komponentų gamykloje, kur dirbo daugiau kaip 5,000 darbuotojų, buvo įsisteigusi gausi, apie 800 dalyvių Sąjūdžio grupė su 15 narių grupės taryba. Buvau šios tarybos pirmininkas. Rinkdavomės dažnai, svarstėme įvairiausius klausimus, skleidėme žinias apie įvykius Vilniuje ir Lietuvoje, atsiliepdavome į kvietimus budėti prie Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos (AT), kitų svarbių mūsų valstybei pastatų, dalyvaudavome mitinguose, piketuose.

Vykdamas į darbą kasdien apsilankydavau prie AT, kur naktį ir dieną budėjo mūsų sąjūdininkai. Jiems nuveždavau kavos ir namuose paruoštus sumuštinius. Tvyrojo ypatinga įtampa, mat sovietų kariškių judėjimas bei išpuoliai rodė, kad ruošiamasi kažkokiems labai grėsmingiems veiksams. Prieš Sausio 13-ąją, prie nuolat įjungto radijo, prasnausdavau nenusirengęs, o paryčiais savo automobiliu važiuodavau prie televizijos bokšto ar Spaudos rūmų ir išvežiodavau į namus per naktį ten budėjusius žmones; daugelis jų rytą turėdavo eiti į darbą.

Sausio 13-osios išvakarėse, pabuvojęs prie AT ir televizijos bokšto, sugrįžau namo kiek pailsėti. Vos užsnūdęs buvau žmonos pažadintas: ji išgirdo įtartiną burzgesį. Pašokęs suvokiau, kad tai – tankų vikšrų žlegesys. Tankai važiavo Kosmonautų (dabar Laisvės) prospektu televizijos bokšto link. Bandžiau tankus aplenkti, tačiau jie įžūliai spaudė mano automobilį prie šaligatvio. Pamatęs, kad priekyje kelią užtvėrusius automobilius tankai traiškė, savąjį palikau gatvėje ir nuskubėjau į minią, supusią televizijos bokštą. Minia šaukė: „Lietuva, Lietuva!“, „Fašistai, fašistai!“. Girdėjosi automatų kalenimas ir pavieniai tankų pabūklų šūviai. Pasirodė greitosios pagalbos medicinos mašinos. Neštuvais nešė nukautuosius ir sužeistuosius.

Įsitikinęs, kad televizijos bokštas jau okupantų užimtas, susiradau savo sveiką išlikusį automobilį ir nuvažiavau prie Lietuvos radijo ir televizijos (LRTV) pastato S. Konarskio gatvėje. Ten taip pat budėjo minia. Kai prisiartiniau, pro atvirą LRTV langą iškišęs megafoną jau kalbėjo užgrobdėjų atstovas, aiškino, kad Lietuvoje valdžia perėjo į darbo žmonių rankas. Iš pastato pasirodė vorelė sovietinių desantininkų, jau atlikusių savo juodą darbą. Kitoje gatvės pusėje stovėję žmonės pradėjo šaukti: „Fašistai, fašistai!“ Tuomet desantininkai prieš minią į gatvę metė sprogmenį, kuris daugeliui arčiau buvusių žmonių sugadino klausą. Nuo sprogimų ir pabūklų salvių buvo išdaužyti priešais LRTV pastatą stovinčių namų langai. Prie LRTV pastato buvo pastatyta okupantų sargyba, įvažiavimo į kiemą tarpuvartėje, atsukęs į gatvę pabūklo vamzdį, - tankas.

Suvokęs, kad buvimas prie LRTV pastato jau yra beprasmis, skubėjau prie AT. Čia aikštė buvo pilna žmonių. Žmonės matėsi ir ant namų stogų. Iš AT pastato išeidinėjo Sąjūdžio deputatai, pranešinėjo žmonėms naujienas. Tvyrojo

įtampa, grėsmė... Žmonės pradėjo statyti barikadas. Atsivežiau žmoną, kuri šiaip jau retai bepravirkstanti, tą visą dieną liejo ašaras: žuvo žmonės, Lietuvos nepriklausomybė buvo pavojuje...

Mūsų gamykloje buvo įsikūrusi galinga trumpųjų bangų mėgėjiška radijo stotis, kurios signalai pasiekdavo tolimiausias šalis. Joje dirbo radijo sporto meistrai, ne vieną kartą pelnę Europos ir pasaulio prizines vietas. Ši stotis sausio 11 – 13 dienomis ištisas paras palaikė ryšį su pasaulio mėgėjiškomis radijo stotimis, pranešdamos apie padėtį Vilniuje ir Lietuvoje. Kadangi Lietuvos radijas ir televizija okupanto buvo užgrobti, naktį iš sausio 12 į 13 d., turėdama ryšį su savo operatoriais AT-je, stotis teisingai perdavinėjo autentišką informaciją pasauliui. Sąjūdžio vyrai, žinodami, kad gali būti demaskuoti, nepaisė pavojaus, garbingai atliko sąjūdininkų priedermę. Kai prie gamyklos pasirodė šarvuočiai, radijo stoties vyrai greitai išardė radijo stoties įrenginius ir, per tolimesnius nuo gatvės vartus, pasitraukė į mišką. Liko išsaugoti visi to meto ryšio su pasaulio radijo stotimis magnetofono įrašai – informacijos perdavimo ir priėmimo liudininkai.

Radijo komponentų gamykla gamino ne tik mazgus televizoriams, bet ir dalis karinės technikos elektroninei aparatūrai. Gamykloje veikė SSRS Gynybos ministerijos karinio atstovo tarnyba. Šios tarnybos vadovas papulkininkis Vladimiras Tarchanovas, kruvinųjų Sausio 13-sios įvykių paveiktas, per Lietuvos radiją ir televiziją (ryšio darbuotojų patriotų pastangomis jau veikusią kitoje vietoje) kreipėsi į SSRS karius ir karininkus šiais žodžiais (versta iš rusų kalbos):

„Kariai, karininkai, tėvynainiai! Į jus kreipiuosi aš, jūsų ginklo draugas, ginkluotųjų pajėgų karininkas, rusas, nors man gėda tuo prisipažinti po vėl įvykdytų kruvinų baudžiamųjų veiksmų, į kuriuos jus vėl įvėlė. Duodami priesaiką jūs žadėjote tarnauti savo tautai, savo vyriausybei, žadėjote nuo priešų ginti savo Tėvynę. Kam jūs tarnaujate dabar? Kokiai vyriausybei jūs tarnaujate? Kas pasiuntė jus kariauti su mažos respublikos liaudimi, kurios teritorijoje jūs tarnaujate? Ką užpuolė šie žmonės, kurių visa „kaltė“ ta, kad jie nori būti laisvi ir nepriklausomi? Kam atstovauja anoniminis, taip vadinamas išsilaisvinimo komitetas, kas jį išrinko, kieno interesus jis gina? Akivaizdu, kad savus, savo karjerą, tačiau tai daro užtraukdamas gėdą jums, užtraukdamas gėdą Ginkluotosioms pajėgoms.

Atsikvošėkite! Prisiminkite, kam jūs pašaukti tarnauti, prisiminkite savo gimdytojus, išleidusius jus į tarnybą! Nebeliekite taikių, niekuo jums neprasikaltusių, gyventojų kraujo!”

SSRS telegramų agentūra (TASS) per Maskvos televiziją paskelbė, kad SSRS karinėse

struktūrose tokio karininko Tarchanovo nėra. Tai išgirdęs papulkininkis V. Tarchanovas atėjo į AT ir iš tribūnos deputatams parodė savo karininko pažymėjimą, liudijantį, kad jis tikrai tarnauja SSRS karinėje apygardoje, kuri yra Vilniuje, tačiau nepriklauso generolui, kuris vadovavo Sausio 13-sios žudynėms. Tuo tarpu kitos Vilniaus įmonės karinio atstovo tarnybos karininkas, protestavęs prieš invaziją, su jam uždėtais antrankiais buvo malūnsparniu išgabentas į karinės apygardos būstinę Rygoje. V. Tarchanovas iš pareigų buvo pašalintas, tačiau jo areštuoti nebeišdrįso.

1991 m. rugsėjo 8 d. Šilinių, Vytauto Didžiojo karūnavimo ir Padėkos už Lietuvos nepriklausomybės ir laisvės apgynimą dieną tuometinis Lietuvos valstybės vadovas Vytautas Landsbergis Katedros aikštėje iškilmingai įteikė valstybinius apdovanojimus radijo sporto meistrams Lietuvos patriotams Olegui Clavui, Petruui Mikalajūnui, Gintarui Šakėnui, Valdui Šležiui, Eimantui Borusevičiui, Rimantui Stelingiui, Arūnui Vagliui, Remigijui Vaičiui ir Lietuvos laisvės gynėjui Vladimirui Tarchanovui.

Petrapavlovsko tvirtovė

SANKT PETERBURGUI – 300 METŲ

ANTANAS PANAVAS

Sankt Peterburgas (Petrapilis) – vienas didžiausių Europos didmiesčių, tačiau amžiumi – jauniausias.

Ne kartą keitęs savo pavadinimą, pergyvenęs spindinčios šlovės laikotarpius, buvęs didelės valstybės sostine, žymiausiu meno, mokslo, kultūros centru, taipogi neišvengęs socialinių ir politinių konfliktų, sukrėstas revoliucijų, nualintas karų, išsekintas blokados sunkumų, tačiau atsigavęs, susigrąžinęs

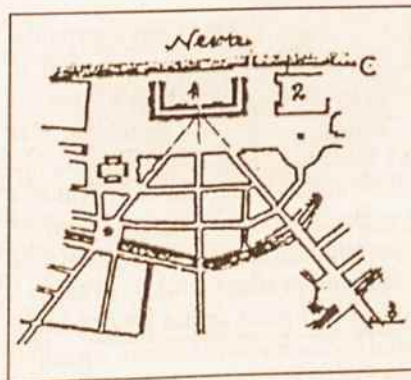
pirmykštį pavadinimą, šiais metais iškilmingai sutinka savo trijų šimtų metų sukaktį.

Įvertinus vietovės strateginę reikšmę, miestas Nevos žiotyse, caro Petro I įsakymu, buvo įkurtas 1703.V.16(27). Rusija siekė išvirtinti prie Baltijos jūros bet kokia kaina. Gamtinės sąlygos statybai nebuvo palankios. Pelkėtoje pajūrio lygumoje, vos per keletą metrų pakilusioje virš jūros lygio, išraižytoje upės deltos atšakų, reikėjo atlikti didelius hidrotechninius darbus. Caro įsakymu šio miesto statybai buvo skirtas ypatingas dėmesys. Čia darbavosi nemažai atvykusių iš užsienio specialistų, kuriems buvo sudarytos palankios sąlygos. Šalia jų, perimdami patyrimą, dirbo vietiniai meistrai. Darbininkai buvo telkiami iš visos Rusijos. Caras stengėsi naudotis užsienio technine pažanga, pats ten mokėsi ir siuntė ten mokyti gabesnius savo žmones.

1712 metais Sankt Peterburgas tapo Rusijos sostine. Statybos dar labiau išsiplėtė. Į sostinę kėlėsi valdžios įstaigos, didikai statėsi rūmus.

Šis miestas iki šiol didžiuojasi nuostabiais architektūriniais ansambliais, taipogi užmiesčio parkais su puikiais rūmais ir auksu spindinčiais fontanais. Buvusių pergalių šlovę mena triumfo arkos su veržliomis skulptūromis virš jų. Ant aukštų pjedestalų, patvariose medžiagose, sustingę buvusių valdovų skulptūriniai atvaizdai, išsidėstę erdviose miesto aikštėse, byloja apie jų valdytos valstybės galybę.

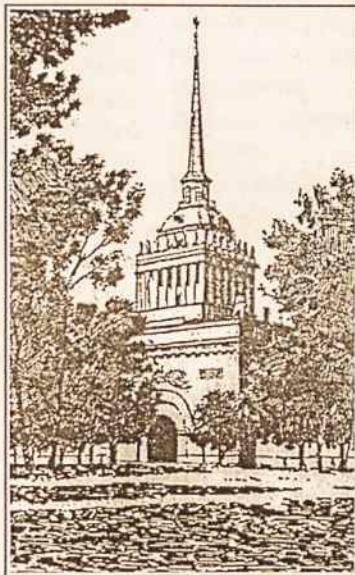
Miesto statyba prasidėjo nuo tvirtovės. Vienoje iš salų, pagal ano meto fortifikacijos statinių reikalavimus, buvo pastatyta Petropavlovsko tvirtovė su cerkve centre, kurios bokšto smailė yra labai aukšta. Šioje cerkvėje yra caro Petro I kapas. Tvirtovėje, be gynybinių statinių, buvo įrengtas griežto režimo kalėjimas, kur buvo uždaromi nepaklusę caro valdžiai.

1. Admiralitetas
2. Ermitažas
3. Nevos prosp.

Miesto planavimo pagrindą sudaro trys spindulinės gatvės, kurių geometrinės ašys susikerta Admiraliteto arkoje. Šis planavimo būdas buvo panaudotas senuose Europos miestuose: Romoje, Paryžiuje ir kt., tik Sankt Peterburge šios gatvės išsiskleidžia didesniu kampu ir yra labiau išryškintos.

Svarbiausia jų, plane dešinėje pusėje, yra Nevos prospektas (3) – pagrindinė miesto arterija, pasižyminti originalia kompozicija, užstatymo įvairumu ir tvarka būdinga klasicizmui. Nevos prospektą, kaip ir kaimynines išsiskleidžiančias gatves, kerta daugelis natūralių upės atšakų ir iškastų kanalų. Pagal juos suformuotose gatvėse ir aikštėse, persikertančiose su pagrindinėmis, didingų statinių dėka, susidaro įdomios, netikėtos perspektyvos. Miesto ribose priskaičiuojama apie 40 upės atšakų ir virš 20 kanalų sujungtų su upėmis. Dėl to Sankt Peterburgas kartais vadinamas Šiaurės Venecija.

Admiralitetas

Admiralitetas – vienas didingiausių miesto pastatų buvo pastatytas dar Petro I laikais. Tuo metu šiame pastate ant Nevos kranto buvo: laivų statykla, uosto sandėliai, jūreivių mokykla ir administracinės jūrų laivyno patalpos. Į pastato kiemą, iškastais kanalais, įplaukdavo laivai. Plečiantis miestui gamybinės patalpas teko iškelti, o pastatą pritaikyti mokymui ir administracijai.

Rekonstrukcijos projektą paruošė ir darbų priežiūrą vykdė arch. Zacharovas (1806 – 1829). Jis išlaikė centrinę dalį su bokštu ir vykusiai ją sujungė su šoniniais rūmų korpusais. Fasadų rizolitus papuošė dorėniniais orderiais. Išryškindamas pastato centrą, bokšto tūriuose esančiuose po smaile, vykusiai sujungė architektūrines detales su skulptūromis ir bareljefais, sukurtais žymių to meto menininkų. Admiralitetas – Sankt Peterburgo architektūrinis-meninis branduolys, dominuojantis Nevos krantinės užstatyme.

Izakijaus soboras (1818 – 1858) arch. Monferanas. Tarp Europos šventovių soboras yra antras pagal dydį po šv. Petro bazilikos Romoje. Komunistų valdymo laikais sobore buvo muziejus. Centriniam kupole siūbuojanti Fuko švytuoklė įrodinėjo žemės sukimąsi. Į bokštą būdavo vedamos ekskursijos. Kilti reikėjo smulkiais laipteliais gan ilgai. Čia iš aukštybių atsiverdavo didmiesčio vaizdas.

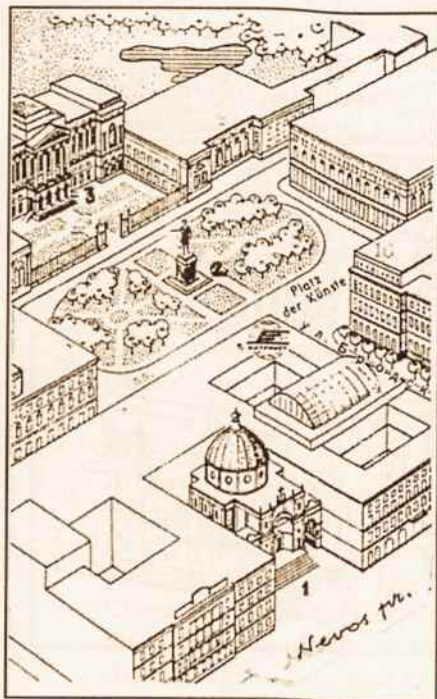
Isakijaus soboras

Soboras pastatytas ant tvirto stilobato. Visuose jo fasaduose išdėstyti aštuonių kolonų portikai su frontonais papuoštais skulptūromis ir horeljefais timpanuose. Viduje buvo išdėstyti stendai su piešiniais ir aprašymais apie miesto statybos pradžią. Piešiniuose pavaizduota kaip sunkiai dirbo to meto darbininkai ir kokius darbus jie atlikdavo. Jų dienotvarkė buvo tiksliai paskirstyta laiko atžvilgiu. Keldavo juos 5-tą valandą. Laikas darbui ir poilsiui buvo suskirstytas taip, kad dirbantys nepervargtų, netinginiautų, bet kuo daugiausia nuveiktų.

PETRAPILIO LIETUVIAI

ANTANAS PANAVAS

Sankt Peterburgas ankstyvesnėje lietuviškoje raštijoje ir šnekamoje kalboje buvo vadinamas Petrapiliu. Šis pavadinimas buvo taip tvirtai prigijęs lietuvių tarpe, kad keičiantis rusiškiems pavadinimams, lietuviškasis išliko pastovus. Lietuviai Petrapilyje pradėjo atsirasti po Vilniaus Universiteto uždarymo, po nepavykusio sukilimo ir spaudos uždraudimo. Jaunimas vyko ten mokytis. Baigę mokslus pasilikdavo Rusijoje, nes Lietuvoje darbų negaudavo. Į Petrapilį buvo atkelta ir Dvasinė akademija, kurioje mokėsi nemažai lietuvių kunigų. Caro valdžiai matyt buvo parankiau Lietuvos šviesuomenę turėti arčiau savęs ir geriau ją prižiūrėti. Akademijoje besimokantys lietuviai kunigai buvo susibūrę į slaptą literatų būrelį, kuriame subrendo žymūs lietuvių literatūros kūrėjai.

1. Šv. Kotrynos bažnyčia
2. Puškino paminklas
3. Rusų muziejus

Petrapilio lietuvius tuo metu daugiausiai jungė lietuviškos pamaldos šv. Kotrynos bažnyčioje. Ši bažnyčia pastatyta 1783 metais miesto centre – Nevos prospekte. Lietuviams pamaldas laikydavo kunigas Pr. Karevičius. Vargoninkavo – Česlovas Sasnauskas, pasižymėjęs nepaprastu darbštumu ir energija. Jis, baigęs konservatoriją, ėmė plačiai reikštis kaip kompozitorius, harmonizuodamas lietuviškas dainas ir giesmes. Taipogi organizavo chorus, kurie dalyvaudavo lietuviškuose iškilminguose vakaruose ir minėjimuose.

Lietuvių tarpe buvo žmonių dirbusių valstybinėse įstaigose ar įmonėse, gyvenusių pasiturinčiai. Jų dėka buvo įsteigta labdarybės draugija, kuri rėmė besimokantį jaunimą.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui lietuvių pabėgėlių skaičius žymiai padidėjo. Buvo įsteigtas komitetas pabėgėliams šelpti, kuris tuo metu atliko svarbius darbus. Po karo reikėsi revoliucinės nuotaikos. Lietuviai taip pat svarstė apie savo tautos ateitį. Petrapilio lietuvių tarpe buvo įvairių pažiūrų žmonių. Vieni norėjo, kad Lietuva būtų laisva, nepriklausoma valstybė, kiti suklaidinti utopinių idėjų trukdė šio tikslo siekimui. Įvykus komunistų perversmui, lietuviai grįžo į savo kraštą.

Pirmąjį metalinį tiltą per Nevą, kurio viena anga yra pasukama ir suverinama, projektavo ir statybai vadovavo inž. Stanislovas Kerbedis kilęs nuo Panevėžio. Jis pradžioje mokėsi Vilniuje, vėliau Petrapilyje. Baigęs mokslus, tobulinosi užsienyje. Grįžęs dėstė aukštosiose mokyklose. 1843 – 1850 metais projektavo ir vykdė tilto per Nevą statybą. Anksčiau tiltai per Nevą buvo mediniai ir ilgai neišilaikydavo. Nevos krantai dumblėti, todėl tilto statyba buvo labai sudėtinga. Buvo pasakojama, kad išbandant tiltą, caras įsakė projektuotoją pasodinti po tiltu. Šis tiltas iki šiol laikomas miesto prie Nevos pasididžiavimu.

MIRUSIEJI

INŽ KOSTAS DOČKUS

Metalurgijos inžinierius Kostas Dočkus mirė 2004 m. kovo 12 d. Palaidotas šv. Kazimiero lietuvių kapinėse kovo mėn. 18 d.

Kostas gimė 1916 Šeduvos apylinkėse Aukštaitijoje. Buvo jauniausias iš trijų brolių. Lankė Kauno jėzuitų gimnaziją. Lietuvoje dirbo Geležinkelių valdyboje. Varlaukio km. Žemaitijoje vedė Jadžę Elvikytę.

1944 m. abu su žmona pasitraukė į Vokietiją, o 1949 m. atvyko į Ameriką ir įsikūrė Cicero, IL., kur išgyveno iki mirties.

Cicero apylinkė dirbo fabrike ir padėjo įsidarbinti draugams: Vl. Butėnui, Baltrušaičiui, A. Baronui. Dirbdamas geležies fabrike, per savo sumanumą patyrė, kad darbai metalurgijoje buvo labai geri ir gerai apmokami, tad nutarė studijuoti metalurgiją. Įstojo į Illinois Institute of Technology ir ten 1958 m. įsigijo bakalauro laipsnį iš metalurgijos inžinerijos. To neužteko. Sekančiais metais Roosevelt universitete įsigijo bachelor of science laipsnį iš griežtųjų mokslų. Čia norėjęsi pridėti, kad norint ir vyresnio amžiaus asmenys gali pasiekti ir kelis mokslo laipsnius.

Baigęs studijas pradėjo dirbti Borg-Warner korporacijoje, o 1960 m. tapo Borg-Warner/Ingersol tyrimų centro nariu. Ten 1963 m. gavo pirmąjį patentą už išradimą, o sekančiais metais – antrąjį patentą iš industrinės metalurgijos. Patentai lietė šaldymo sistemos pritaikymą automobilių radiatorių gamybai.

Kostas Dočkus iš viso buvo užpatentavęs 10 išradimų. Panaudojant vieną tų išradimų Toronte, Canadoje buvo pastatyta didelė įmonė automobilių radiatorių gamybai. Vėliau buvo pastatytos dar 8 įmonės su 20,000 darboviečių, kurios ir šiandien dar

IŠ MŪSŲ VEIKLOS

veikia, nešdamos didelį pelną tai korporacijai. Toje įmonėje vienas kambarys buvo pavadintas Kosto Dočkaus vardu. Savo sumanumu ir išradingumu įgijo didelį autoritetą korporacijoje, kad net keli korporacijos atstovai buvo atvykę į jo atsisveikinimą laidotuvių namuose.

Kostui išėjus į pensiją, jis buvo paliktas patarėju ir dažnai vykdavo į Torontą spręsti fabriko cheminės gamybos problemų.

Ketverta mėn. prieš jo mirtį Kostui buvo nustatyta plaučių vėžio diagnozė, nors buvo metęs rūkyti prieš 35 metus. Vėžys buvo piktybinis ir neoperuojamas. Pulmanologų nuomone, vėžio priežastis buvo rūkymas ir retkartinis asbesto naudojimas laboratorijoj.

Dėdė Kostas, kaip atsisveikinime kalbėjo Petras V. Kisielius, buvo didelis gamtos ir žvejybos mėgėjas. Žvejyba jam buvo tam tikras „žaidimas“, kaip galima žuvį apgauti. Vasarodavo Union Pier ir su juo žvejodavo Cedar River upėje, Tree Oaks ežere ar Michigan ežere.

Dėdė Kostas buvo labai svarbus asmuo savo giminių tarpe. Visuomet buvo pasiruošęs bet kam padėti, buvo linksmas ir paslaugus.

Atsisveikinime be P.V. Kisieliaus kalbėjo inž. Br. Nainys, L. B. Krašto V. pirm., Antanas Razma LF vardu, Mindaugas Baukus, Cicero LB. Valdybos pirm., Br. Juodelis Draugo fondo pirm., P. Motušienė BALFo vardu.

Taip pat buvo perskaitytas darbovietės atsisveikinimo laiškas angliškai.

Pasinaudodamas P.V. Kisieliaus atsisveikinimo su dėde Kostu užrašų mintimis.

Alfonsas Pargauskas

Prisiminimais apie Dariaus ir Girėno paminklo Marquette parke atnaujinimą dalinasi Čikagos skyriaus kopirmininkas Teodoras Rudaitis.

Vyriškas pokalbis. Iš kairės: Vytautas Peseckas, Petras Petrutis, Albertas Kerelis Jr. Arvydas Reneckis ir gen. konsulas Arvydas Daunoravičius.

ALIAS Čikagos skyriaus nariai po medalių įteikimo iškilnių generaliniame konsulate. Iš kairės: Teodoras Rudaitis, Albertas Kerelis Jr., Birutė Mickevičienė, generalinis konsulas Arvydas Daunoravičius, Vima Jarulienė, Aurelija Dobrovolskienė ir Vytautas Peseckas. Šios valdybos moterys paruošė šventės dalyviams skanias vaišes.

Iškilmėse kalba TŽ redaktorius, Lietuvos aeroklubo Garbės narys Vytautas Peseckas.

Vilma Jarulienė ir Aurelija Dobrovolskienė prie jų paruošto vaišių stalo.

Š. m. tradicinės slidinėjimo išvykos į Alpine Valley dalis entuziastų: (iš kairės) Kostas Stankus, Jurgis Savickis, Gražina Savickienė, Aurelija Dobrovolskienė ir Teodoras Rudaitis trąsose...

... ir - kavinėje, pasiruošę giedoti "Ilgiausių metų" Gražinos Savickienės gimtadienio progą. Iš kairės, Kostas Stankus, Aurelija Dobrovolskienė, solenizantė Gražina, Jurgis Savickis, Teodoras Rudaitis ir Vilma Jarulienė. A. Jarulio nuotrauka

**Aukos „Technikos Žodžiui”
2004.2.21 – 2004.6.15**

1. V. Dargis	70.00
2. Nausėdienė	15.00
3. A. Šukis	15.00
4. D. Adomaitis	15.00
5. A. Eiva	20.00
6. A. Liepinaitis	20.00
7. E. Arbas	10.00
8. A. Girnius	10.00
9. V. Kubilius	10.00
10. V. Silena	10.00
11. J. Svera	10.00
12. Vl. Butkys	5.00

Dėmesio!

Šių metų liepos 25 dieną, sekmadienį, vyks ALIAS gegužinė Marchertų – Rudaičių sodyboje Michianoje. Pradžia 11 val. ryto. Smulkesnė informacija tel. 773 – 436 – 7679. Iki malonaus pasimatymo.

ALIAS Čikagos skyrius

TECHNIKOS ŽODIS
The Engineering Word
 c/o Violeta Drupaite-Cole
 303 Primrose Ct.
 Aurora, IL 60504

PRESORTED STANDART
 U.S. POSTAGE PAID
 Worth, IL
 Permit No. 37

ADDRESS SERVICE REQUESTED

TO:

007 3 604 2002
 A. MARCHERTAS
 1380 CHESTNUT XING
 LEMONT, IL 60439-9572
